

## Ainevaldkond „Sotsiaalsained“

|                                                                                     |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Ainevaldkond „Sotsiaalsained“ .....</b>                                          | <b>1</b>  |
| Valdkonnapädevus .....                                                              | 2         |
| Ainevaldkonna õppeained.....                                                        | 4         |
| Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming .....                            | 6         |
| Üldpädevuste arengu toetamise võimalused, lõiming ja läbivad teemad ja lõiming..... | 7         |
| Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine .....                                    | 11        |
| Hindamise alused .....                                                              | 12        |
| Õpikeskkond .....                                                                   | 14        |
| <b>Ajaloo ainekava .....</b>                                                        | <b>15</b> |
| Õppeaine kirjeldus .....                                                            | 15        |
| <b>Ajaloo kursusekavad .....</b>                                                    | <b>20</b> |
| G1 1. kursus „Üldajalugu“ .....                                                     | 20        |
| G1 2. kursus „Eest ajalugu I“ .....                                                 | 23        |
| G2 3. kursus „Eesti ajalugu II“ .....                                               | 26        |
| G2 4. kursus „Lähiajalugu I“ .....                                                  | 29        |
| G3 5. kursus „Lähiajalugu II“ .....                                                 | 33        |
| G3 6. kursus „Lähiajalugu III“ .....                                                | 36        |
| <b>Usundiõpetuse ainekava .....</b>                                                 | <b>39</b> |
| Õppeaine kirjeldus .....                                                            | 39        |
| <b>Usundiõpetuse kursusekavad .....</b>                                             | <b>40</b> |
| G1E 1. kursus „Usundiõpetus“ .....                                                  | 40        |
| <b>Filosoofia ainekava .....</b>                                                    | <b>43</b> |
| Valikõppeaine kirjeldus .....                                                       | 43        |
| <b>Filosoofia kursusekavad .....</b>                                                | <b>45</b> |
| G2E 1. kursus „Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse“ .....                        | 45        |
| <b>Inimeseõpetuse ainekava.....</b>                                                 | <b>48</b> |
| Õppeaine kirjeldus .....                                                            | 48        |
| <b>Inimeseõpetuse kursusekavad.....</b>                                             | <b>52</b> |
| G1 1. kursus „Perekonnaõpetus“ .....                                                | 52        |
| <b>Ühiskonnaõpetuse ainekava.....</b>                                               | <b>58</b> |
| Õppeaine kirjeldus .....                                                            | 58        |
| <b>Ühiskonnaõpetuse kursusekavad .....</b>                                          | <b>62</b> |
| G3 1. kursus „Ühiskonna areng ja demokraatia“ .....                                 | 62        |

|                                                   |           |
|---------------------------------------------------|-----------|
| G3 2. kursus „Majandus ja maailmapoliitika“ ..... | 66        |
| G3E 3. kursus „Inimene ja õigus“ .....            | 69        |
| <b>Valikained .....</b>                           | <b>72</b> |
| Valikõppeaine „Psühholoogia“ .....                | 72        |
| Kursus „Psühholoogia“ .....                       | 75        |
| Kursus „Enese loomine ja juhtimine“ .....         | 82        |

## **Valdkonnapädevus**

Sotsiaalainete pädevusega taotletakse õppija toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiine ja vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurerinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija;
- 8) võtab vastutuse inimesena, kodanikuna, perekonna- ja ühiskonnaliikmena.

## Ainevaldkonna õppeained

### Kohustuslikud kursused

- 1) ajalugu - 6 kursust;
- 2) ühiskonnaõpetus - 2 kursust;
- 3) inimeseõpetus - 1 kursus;
- 4) geograafia (inimgeograafia) - 1 kursus.

Euroopa õppesuund on kujundatud kooli valikkursustest „Filosoofia“, „Usundiõpetus“ ja „Inimene ja õigus“.

| SOTSIAALAINED   |               |          |                                                                  |    |
|-----------------|---------------|----------|------------------------------------------------------------------|----|
|                 |               |          |                                                                  |    |
| Aste            | Õppesuund     | Kursused | ÕK                                                               |    |
| Ajalugu         |               |          |                                                                  |    |
| G1              | Kõik suunad   | 1.       | Üldajalugu                                                       | RK |
|                 |               | 2.       | Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)             | RK |
| G2              | Kõik suunad   | 3.       | Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)                       | RK |
|                 |               | 4.       | Lähiajalugu I - Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poole       | RK |
| G3              | Kõik suunad   | 5.       | Lähiajalugu II - Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel       | RK |
|                 |               | 6.       | Lähiajalugu III - 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm | RK |
| Filosoofia      |               |          |                                                                  |    |
| G2              | Euroopa suund | 1.       | Filosoofia I                                                     | SK |
| Usundiõpetus    |               |          |                                                                  |    |
| G1              | Euroopa suund | 1.       | Usundiõpetus                                                     | SK |
| Inimeseõpetus   |               |          |                                                                  |    |
| G1              | Kõik suunad   | 1.       | Perekonnaõpetus                                                  | RK |
| Ühiskonnaõpetus |               |          |                                                                  |    |
| G3              | Kõik suunad   | 1.       | Ühiskonna areng ja demokraatia                                   | RK |
|                 |               | 2.       | Majandus ja maailmapoliitika                                     | RK |

|                   |               |    |                  |    |
|-------------------|---------------|----|------------------|----|
|                   | Euroopa suund | 3. | Inimene ja õigus | SK |
| <b>Geograafia</b> |               |    |                  |    |
| <b>G2</b>         | Kõik suunad   | 2. | Inimgeograafia   | RK |

## ***Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming***

Sotsiaallainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Õppe korraldamisel lähtutakse Pärnu Koidula Gümnaasiumis Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest.

Sotsiaallainete õppimine aitab arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaallainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku inimesena ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaallainete teemade käsitlemisega toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist ühiskonnas.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õppijaid, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajaloõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, tundma perekonna rolli ühiskonna ning inimese elus, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaate küsimustes.

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimestega, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat, on valmis ühiskonnaelus osalema, võtab vastutuse oma otsuste ja valikute eest ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil; kes teeb majanduslikke otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult, oskab elatada ennast ja oma peret, teenida tulu, maksab kohusetundlikult makse ja panustab selle kaudu ühiskonna arengusse. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja konstruktiivsete lahenduste leidmise oskus. Õppesisu käsitletuses teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkonnapädevused oleksid saavutatavad.

## ***Üldpädevuste arengu toetamise võimalused, lõiming ja läbivad teemad ja lõiming***

Sotsiaalvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab ainevaldkonna õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline süsteemne ja järjepidev koostöö aineõpetajate vahel.

**Kultuuri- ja väärtuspädevuse** arengut toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Näiteks toetavad inimeseõpetus ja filosoofia ning usundilugu suutlikkust hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse.

Sotsiaalse ja kodanikupädevuse toetamisel kannavad põhiraskust ajaloo ja ühiskonnaõpetuse kursused, kujundades suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis

**Enesemääratluspädevust** aitavad vormida eeskätt inimeseõpetus ja ühiskonnaõpetus, mis toetavad suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhetes sõltumatult; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri;

**Õpipädevus.** Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi.

**Suhtluspädevus.** Sotsiaalainete õppeprotsessi integraalne osa on toetada õpilaste suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja selgelt väljendada oma emakeeles arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;

**Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus.** Sotsiaalainete õppimine eeldab suutlikkust analüüsida erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikuid, tabeleid, diagramme) ning teha nende põhjal järeldusi, kasutada matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades (nt ajaarvamist ja ressursse plaanides) ning tulemuse tõesust kontrollides. Seda toetavad õppetegevuse kaudu kõik valdkonna õppeained. Sotsiaallaineid õppides tutvutakse tehnika ja tootmise arengu seostega ühiskonna muutumise vältel.

**Ettevõtlikkuspädevuse** peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid aitavad teisedki valdkonna õppeained. Kujundatakse suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid; rakendada finantskirjaoskust;

**Digipädevus.** Sotsiaallaineid õppides kasutatakse ja toetatakse õpilasel kasutusele võtta uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.



Sotsiaalne on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.

**Keel ja kirjandus** - suutlikkus väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lugeda ning mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainesõnavara ja väljendusrikast keelt, järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, meediakirjaoskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse.

**Võõrkeeled** - teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu; suhtlemine mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleskus.

**Matemaatika** - ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme esitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust kui analüüsimeetodit.

**Loodusained** - geograafilise asendi ja looduskeskkonna mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine, mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku, sh loodushoidliku eluviisi väärtustamine.

**Kunstiained** - Eesti, Euroopa ja erinevate maailma rahvaste kultuuri teemade käsitlemine ja kultuuriloomingu väärtustamine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur, loominguline eneseväljendusoskus.

**Kehaline kasvatus** - suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil ning meditsiinisaaavutuste rolli ühiskonna arengus; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ja järgida ausa koostöö põhimõtteid.

Läbiva teema käsitlemisega gümnaasiumis taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja tööalaseid valikuid.

**Elukestev õpe ja karjääri kujundamine.** Sotsiaalseid õppides käsitletakse inimeste erinevate tegevusalade arengut eri ajajärkudel, majanduslikke protsesse ühiskonnas ja nende mõju inimtegevusele. Erinevate õppetegevuste kaudu suunatakse õpilasi mõistma ja väärtustama elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestama karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtte

külastusi, õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Õppetegevus võimaldab õpilasel süvendada teadmisi hariduse ja töömaailma vahelistest seostest, töösuhteid käsitlevatest õigusaktidest. Arendatakse iseseisva õppimise oskust ja vastutusvõimet ning oskust iseseisvalt leida ja analüüsida oma arengu vajadustest tulenevat infot edasiõppimise võimaluste kohta ja koostada karjääriplaani. Erinevad õppetegevused, sh õpilaste iseseisvad tööd, võimaldavad õpilasel seostada huvisid ja võimeid ainealaste teadmiste ja oskustega ning mõista, et hobid ja harrastused hoiavad elu ja karjääri tasakaalus.

**Keskkond ja jätkusuutlik areng.** Õpitakse väärtustama keskkonda kui tervikut, mõistma inimtegevuse mõju keskkonna arengule ja keskkonnaprobleemide lahendamisele; aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest. Õpitakse mõistma inimtegevusega kaasnevaid riske ning vajadust kujundada isiklikke seisukohti keskkonnaküsimustes, olema sotsiaalselt aktiivne ja vastutustundlik.

**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.** Õpitakse väärtustama demokraatliku ühiselu korraldamist, koostööoskust, toetama algatusvõimet ning hindama vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist.

**Kultuuriline identiteet.** Õpitakse mõistma inimese rolli kultuuri kandjana, edasiviijana ja kultuuride vahendajana ning aru saama kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsusest. Teadvustatakse osalemist kultuuridevahelises suhtluses; väärtustatakse sallivust ning oma kultuuri ja teiste kultuuride pärandit, taunitakse diskrimineerimist ning tunnustatakse mineviku ja tänapäeva ühiskondade kultuurilist mitmekesisust.

**Teabekeskkond.** Õpitakse määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet; arendatakse kriitilise teabeotsingu ja -analüüsi oskusi; teadvustatakse meedia toimimist ja mõju, vajadust tunda avalikus ruumis (sh teabekeskkonnas) kehtivaid reegleid ning järgida autoriõiguste kaitset.

**Tehnoloogia ja innovatsioon.** Õpitakse mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus; aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ning kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest; käsitletakse tehnoloogilise arengu positiivsete ja negatiivsete mõjude ning tehnoloogia arengu ja selle kasutamise eetilisi küsimusi; kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks.

**Tervis ja ohutus.** Õpitakse analüüsima erinevate valikute ja riskikäitumise (sh uimastite) mõju ning tegema tervisele ja turvalisusele (sh keskkonnale ja ühiskonnale) ohutuid otsuseid.

**Väärtused ja kõlblus.** Õpitakse analüüsima väärtusi ja kõlbelisi norme ning tundma erinevate väärtussüsteemide seoseid ajaloolis-kultuurilises kontekstis, religiooni ja

maailmavaatega seoses; reflekteeritakse arutletakse isiklike väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle; õpitakse arvestama erinevaid vaateid ja seisukohti oma tegevust plaanides, väärtustama mitmekesisust kui ühiskonna rikkuse ja arengu tingimust.

### ***Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine***

Õppetegevus on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ja õpilaste kujunemist aktiivseiks ja iseseisvaks õppijaiks ning loovaks ja kriitiliselt mõtlevaks ühiskonnaliikmeiks, kes suudavad teha valikuid, võtta vastutust oma õppimise eest ja tulevad toime muutunud olukorras ning on valmis kavandama oma edasist haridusteed.

Pärnu Koidula Gümnaasiumis õppetegevust kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, valdkonnapädevustest, taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsitluste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega, võetakse arvesse kohalikku eripära, muutusi ühiskonnas ja maailmas ning seostatakse neid omavahel;
- 3) taotletakse, et õpilase õpikoormus oleks mõõdukas, jaotuks õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätaks piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks, õpilast suunatakse oma õppimist mõtestama ja kavandama ning õpikoormust jagama;
- 4) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes;
- 5) võimaldatakse nii individuaalset, paaris- kui ka rühmaõpet, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, mõtestatakse ja analüüsitakse õppimist, suunatakse tegema teadvustatud ja teadlikke valikuid, võtma vastutust oma õppimise eest;
- 6) kaasatakse õpilasi õppetegevuste kavandamisse ja juhtimisse, pakutakse võimalusi analüüsida ja mõtestada õppeprotsessi nii enda õppimise ja õpistrateegiate kui ka õpetaja juhitud õppe korraldamise aspektist;
- 7) kavandatakse aega õpitava tähenduslikkuse, eesmärkide, õpitulemuste ning hindamiskriteeriumide mõtestamiseks ning eneserefleksiooniks, õpitakse andma ja vastu võtma tagasisidet;

- 8) rakendatakse uurivat, probleeme lahendavat ja teaduspõhist õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja analüüsi soodustavaid õppetegevusi, laiendatakse õpilaste teadmisi mitmekülgset, tutvustatakse näiteid valdkonna teadussaavutustest ja aktuaalsetest probleemidest, arendatakse oskusi ja kujundatakse hoiakuid;
- 9) rakendatakse ja kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppekeskkondi, õppematerjale ja -vahendeid, arendatakse info kriitilise otsimise ja hindamise pädevust, arvestades autoriõiguse ja uurijaeetikaga;
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise, sh ühiskonnaeluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane ja õpilasele tähenduslik ning kujundaks õppija arusaama maailmas toimuvast, suutlikkust siduda kohalikku ja globaalset.

Õppetegevuse kaudu laiendatakse ainevaldkonna teadmisi ja kujundatakse oskusi.

Ajalooõpetus on valdavalt uurimispõhine, kasutatakse esmaseid ja teiseseid allikaid. Kõikides sotsiaalvaldkonna ainetes käsitletakse lisaks põhiteemadele ka ühiskonnas asetleidvaid muutusi ning kasutatakse õppe ilmetamiseks näiteid ümbritsevast elust.

### ***Hindamise alused***

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamise tulemusena saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikutes.

Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppetegevuse kui iseenda pädevuste arendamiseks. Hindamise alus on valdkonna ainekavades kirjeldatud õpitulemused kooliastmete kaupa. Hindamisega toetatakse kooliastme lõpuks taotletavate teadmiste ja oskuste omandamist, hoiakute kujunemist ning valdkonnapädevuste saavutamist. Ainealaste teadmiste ja oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangute abil.

Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning

tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide täitmist kui riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kursuse kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Arutluste, juhtumianalüüside, loominguliste tööde ja projektülesannete puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade argumenteeritust, seostatust ja veenvust, õpilase seisukohtadele minevikusündmuste, ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Praktiliste ja loominguliste ülesannete sooritamisel hinnatakse nii protsessi kulgu kui tulemust, probleemide märkamise ja analüüsi oskust, suutlikkust rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonis. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh erialaste terminite, isiku-, riikide- ja kohanime, rahvusvaheliselt aktsepteeritud lühendite õigele kasutusele ja õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub püstitatud õppe-eesmärkidest ja eeldatavast õpitulemusest. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamise oskust. Õpilase hoiakuid ja väärtushinnanguid mõõdetakse ja tagasisidestatakse vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha

kujundamise ning selle põhjendamise oskust; aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu. Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise osapoole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõenduspõhiste argumentidega vastata.

### **Õpikeskkond**

Õppimist toetav õpikeskkond kujundatakse viisil, kus luuakse kultuuritundlik, üksteist austav, kaasav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivaldavaba õpikeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Aktsepteeritakse erinevate seisukohtade olemasolu, arutletakse nende üle ning hinnatakse neid lähtudes allikatest, tõenduspõhistest faktidest ning demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest.

Kool võimaldab viia õpet läbi ruumis, kus on:

- 1) mööbli ümberpaigutamise võimalus liikumist eeldavateks tegevusteks nagu rühmatööd, dramatiseeringud, rolli- ja õppemängud;
- 2) kus on internetiühendus nii õpetajal kui ka õpilastel, digitehnoloogia ning audiovisuaalse esitluse ja videoühenduse kasutamise võimalused.

Kool võimaldab:

- 1) korraldada õpet väljaspool klassiruumi, nt mäluasutuses või ametiasutuses;
- 2) kasutada ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 3) õppekäike ja kohtumisi erinevate valdkondade esindajatega.

## Ajaloo ainekava

### Õppeaine kirjeldus

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.

Ajalooõpetus aitab õpilasel omandada kultuuriruumis ning ajalookeskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi ning teadvustada ja analüüsida minevikunähtuste muutlikkust, tõlgendatavust, omavahelisi seoseid ning seoseid tänapäevaga ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimesi, võõrvallutustega kaasnenud mõju erinevatel ajaperioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning inimsusevastaseid kuritegusid. Käsitletakse inimeste igapäevaelu ja maailmapilti, ühiskonda, kultuuri ja mõtteviisi, sh väärtushinnangute muutumist, ning ajaloolisi isikuid ja sündmusi, lähtudes mitmeperspektiivsuse põhimõttest, mis tähendab erinevate vaatenurkadega arvestamist.

Pärnu Koidula Gümnaasiumi ajaloo õppesisu korraldamine on esitatud kooli õppekavas.

Gümnaasiumi ajalooõpetuses tähtsustatakse probleemikeskset käsitlust, analüüsides hinnanguid ja tõlgendusi erinevast seisukohast lähtudes. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ning ajalooürija seisukohast, kujundatakse kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse, võrreldakse ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikais ning hinnatakse allikate usaldusväärsust. Avatud arutelu käigus tuleks analüüsida klassis esilekerkivaid küsimusi, arvamusi ja seisukohti, sh tundlikke ja vastuolulisi teemasid, mis on põhjustatud oluliste väärtuste ja huvide konfliktist või nende aluseks olevate faktide või väidete vaidlustamisest. Tundlike ja vastuoluliste teemade käsitlemine ajalooõpetuses eeldab erinevate seisukohtade ärakuulamist ja nende üle arutamist; mitmeperspektiivne ajalooõpe lubab käsitada tundlikke ajalootemasid laiemas võrdlevas kontekstis ja eri osapoolte seisukohast või rollist lähtudes. Ajaloosündmuste mitmetahulise käsitluse kaudu on võimalik vältida mineviku vastasseisude ülekannet praegustele grüpiidentiteetidele.

Ajalooõpetus arvestab õpilaste kultuurilise taustaga, suhestades õppeprotsessi õpilaste ajalookultuuriga. Kultuuritundlik ajalooõpetus tähendab ajalootemade mitmeperspektiivset käsitlemist ja erinevate ajalookogemuste arvestamist, kuid samas tuleb vältida relativismi, st kõigi vaatenurkade võrdselt asjakohaseks



tunnistamist. Erinevate vaatenurkade võrdlemisel saab toetuda üldhumanistlikele väärtustele ja ajaloo teaduslikele põhimõtetele (tõendipõhisus, allikakriitilisus jms). Ajaloõpetuses väärtustatakse kultuurilist mitmekesisust, sh kujundatakse mõistmist, et mitmekesisus on ühiskonna rikkus ja arengu tingimus. Teadvustatakse õppija rolli kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana. Ajaloõpetus toetab õppija enesemääratluse kujunemist, aga ka võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes.

Õppijat suunatakse uurimise, arutluse ning analüüsi kaudu looma seoseid ja tegema järeldusi, kujundama isiklikku suhtumist ning põhjendama seda argumenteeritult. Kriitilise mõtlemise kujundamiseks käsitletakse erinevaid allikaid jt õppetekste, mis annavad ajaloosündmustele hinnangu erinevast seisukohast lähtudes. Ajalooprobleemide analüüsimise kaudu rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriidentiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, areneb õpilase ajalooline mõtlemine ning rikastub ajaloo teadvus.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, eri inimesed ning paigad. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujuneb õpilasel järk-järgult arusaam ajaloost. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline integratsioon ning lähedaste teemade käsitus erinevatest aspektidest lähtudes.

Ajaloõpetuse kaudu kujundatakse koos teadmiste laiendamisega erinevaid oskusi:

- 1) ajas orienteerumise oskus; oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada sündmuste ja nähtuste ajaloolise tausta kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus; erialase sõnavara laienemine;
- 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastates erinevate lahenduste pakkumise oskus;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemise oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades, koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüsi ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise, kriitiline hindamise ja analüüsi oskus, allika usaldusväärsuse hindamise oskus;
- 7) suulise ja kirjaliku eneseväljenduse, referaadi ja ajaloo uurimistöö koostamise oskus, oskus kasutada IT-vahendeid info hankimiseks ja tulemuste esitlemiseks.



Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning see toimub erinevate õppeteemade käsitlemise kaudu. Oskuse eeldatavat saavutustaset kirjeldatakse gümnaasiumi lõpus õpitulemustena.

### **Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud:**

- 1) analüüsib ajaloo perioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel;
- 2) analüüsib Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo kontekstis ning mõistab vastastikuseid seoseid;
- 3) mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi;
- 4) mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid;
- 5) mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- 6) analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni;
- 7) mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest;
- 8) tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust;
- 9) mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;
- 10) mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.

### **Gümnaasiumi õpitulemused**

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus;
- 2) mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajaloo perioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas;
- 3) iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade kaudu;
- 4) teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus;
- 5) rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat;

- 6) toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas;
- 7) mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis;
- 8) seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;
- 9) analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel;
- 10) toob näiteid ristiusu mõjust Eesti ühiskonnaelu eri valdkondadele;
- 11) selgitab, millest sõltus eri ajastutel inimeste sotsiaalmajanduslik staatus Eestis ja Euroopas;
- 12) selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende tagamaid;
- 13) teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi;
- 14) analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist;
- 15) teab religioonide ja ideoloogiliste õpetuste tekkelugu, leviku põhjusi ning mõju ühiskonna arengule;
- 16) analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud;
- 17) selgitab näidete abil tehnoloogia arengu ja ühiskonna vastastikust mõju;
- 18) analüüsib näidete toel hariduse arengut erinevatel ajaperioodidel, mõistab, kuidas mõjutas haridus ühiskonna arengut ja inimese elu;
- 19) tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ajastu kontekstis, selgitab näidete abil nende tähtsust oma ajas ning nende mõju järgnevatele ajastutele, mõistab kultuuri järjepidevust;
- 20) analüüsib kultuuri ja teaduse ajaloolist arengut, nimetab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendamist erinevast perspektiivist;
- 21) teab Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- 22) toob näiteid suurriikide poliitilisest ja majanduslikust arengust ja koostööst eri ajastutel, selgitades koostöö eesmärgi;
- 23) analüüsib erinevatest perspektiividest kolonialismi majanduslikke, poliitilisi ja eetilisi aspekte, tuues välja koloniaalimpeeriumide tekke ja lagunemise põhjused;
- 24) analüüsib 20.-21. sajandi suurriikide arenguhooni ja tähtsuse muutumist rahvusvahelistes suhetes;
- 25) toob näiteid demokraatia kujunemisloost;
- 26) võrdleb inimeste õigusi, kohustusi ja vabadusi demokraatlikus ühiskonnas ja diktatuuris ning kujundab oma seisukoha;

- 27)analüüsib demokraatia avaldumist ühiskonnaelus ja poliitikas uusajast tänapäevani;
- 28)analüüsib riikide poliitilist arengut 20. sajandil, kõrvutades demokraatlikku ja diktatuuriühiskonda;
- 29)tõlgendab ajaloosündmusi allikatele tuginedes erinevast vaatenurgast;
- 30)mõistab, et nii ajalooallikas kui ka ajaloonarratiiv on mõjutatud selle autorist, loomise asjaoludest, ajastust ning tõlgendajast;
- 31)selgitab näidete varal sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ning ühekülgse ajalookäsitluse tagajärgi;
- 32)eristab fakti arvamusest, hindab allikaid kriitiliselt, tunneb ära valeuudise;
- 33)märkab minevikupärandit ja väärtustab seda ajalooallikana, mõtestades selle tähendust;
- 34)mõistab, kuidas kultuuripärand peegeldab minevikuühiskonda, analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega;
- 35)toob näiteid eesti kultuurist minevikus, saab aru eesti kultuuri järjepidevusest ja erinevatest mõjutustest;
- 36)toob näiteid erinevate kunstistiilide avaldumisest, sh Eesti kunstis;
- 37)analüüsib näidete toel, kuidas loodus on mõjutanud inimtegevust ning inimtegevus loodust.

## Ajaloo kursusekavad

### G1 1. kursus „Üldajalugu“

| Õppekava                           | RÕK                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Valdkond                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Kursuse nimetus/pealkiri           | Üldajalugu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Eelduskursused                     | puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Lõiming                            | Kunst ja kunstiajalugu I, filosoofia, usundilugu, ühiskonna areng ja demokraatia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Õppetöö korraldus                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Kursuse lühikirjeldus              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid | Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Kursuse õppesisu                   | <p>Antiikaeg</p> <p>Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu. Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homeroose eeposed. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater. Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Olümpiamängud. Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur. Rooma riigi teke. Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida Rooma. Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus. Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst. Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks. Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos.</p> <p>Keskaeg</p> <p>Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus. Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke. Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine. Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan. Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Ristisõjad. Ülikoolid ja skolastika.</p> <p>Uusaeg</p> <p>Uue maailmapildi kujunemine: renessanss ja humanism, maadeavastuste mõjud ning tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon. Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale: valgustus. Viini kongress. Rahvustluse tõus ja rahvusriikide</p> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | teke. Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Kursuse õpitulemused | <p>Antiikaeg</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigi pärandi olulisust tänapäeval;</li> <li>2) tunneb ning võrdleb demokraatliku ja aristokraatliku linnriigi, Rooma vabariigi ning keisririigi toimimise põhimõtteid;</li> <li>3) iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks;</li> <li>4) kirjeldab näidete abil antiikkultuuri saavutusi, toob esile seosed antiikkultuuri ja Euroopa kultuuri kujunemise vahel, töötab ajastut iseloomustavate allikatega ning hindab neid kriitiliselt;</li> <li>5) näitab kaardil Kreeka linnriike ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist;</li> <li>6) teab, kes olid Homeros, Herodotos, Sokrates, Platon, Aristoteles, Perikles, Aleksander Suur, Romulus, Caesar, Augustus, Constantinus Suur, Jeesus ja Paulus, ning iseloomustab nende tegevust;</li> <li>7) teab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, aristokraatia, türannia, demokraatia, hellen, barbar, kodanik, senat, konsul, vabariik, keisririik, patriits, plebei, Piibel, Vana Testament, Uus Testament, Rooma õigus.</li> </ol> <p>Keskaeg</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid;</li> <li>2) kirjeldab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana;</li> <li>3) teab linnade tekkimise põhjusi ja iseloomustab, kuidas funktsioneeris linnaühiskond;</li> <li>4) kirjeldab islami teket ja levikut ning väärtustab islami kultuuripärandit;</li> <li>5) teab ristisõdade põhjusi ja tulemusi ning mõju kultuurile ja väärtushinnangutele;</li> <li>6) iseloomustab keskaegsete ülikoolide tegevust;</li> <li>7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kirik, klooster, vaimulikud ordud, ketserlus, inkvisitsioon, ristisõjad, läänikord, naturaalmajandus, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, skolastika, koraan;</li> <li>8) teab, kes olid Muhamed, Karl Suur, Innocentius III ja Aquino Thomas, ning iseloomustab nende tegevust.</li> </ol> <p>Uusaeg</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kirjeldab uut maailmapilti ning selgitab renessansi, maadeavastuste ja reformatsiooni osa selle kujunemisel; analüüsib kriitiliselt erinevaid teabeallikaid;</li> </ol> |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             | <p>2) teab, mis mõju avaldasid Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni reformid Euroopale;</p> <p>3) iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule;</p> <p>4) näitab ja analüüsib tähtsamaid uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil;</p> <p>5) tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Hindamisviis                                                | <p>Kursusehinde moodustavad:</p> <p>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupidöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: vanaaeg, keskaeg ja uusaeg.</p> <p>Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distsantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p> |
| Hindamiskriteeriumid                                        | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) mõistab antiikaja, keskaja ja uusaja tähtsust Euroopa kultuuriruumis;</li> <li>2) kasutab antiikaja, keskaja ja uusaja keskseid mõisteid;</li> <li>3) selgitab antiikaja, keskaja ja uusaja keskseid ühiskondlikke protsesse;</li> <li>4) tunneb ja kirjeldab antiikaja, keskaja ja uusaja olulisemaid sündmusi;</li> <li>5) näitab kaardil antiikaja, keskaja ja uusaja Euroopa ja maailma poliitilist jaotust;</li> <li>6) teab antiikaja, keskaja ja uusaja keskseid isikuid</li> <li>7) vastavalt kursuse õpitulemustele.</li> </ol>                                                              |
| Õppekirjandus<br>Õppematerjalid<br>Lisamaterjalid<br>Lingid | <p>Õpik "Üldajalugu", kirjastus Avita</p> <p>Loengu- ja muud lisamaterjalid</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

## G1 2. kursus „Eest ajalugu I“

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Õppekava                           | RÕK                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Valdkond                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Kursuse nimetus/pealkiri           | Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Eelduskursused                     | puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Lõiming                            | Kirjandus antiigist 19. sajandi lõpuni, Ühiskonna areng ja demokraatia, Usundilugu, Rahvastik ja majandus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Õppetöö korraldus                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Kursuse lühikirjeldus              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid | Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Kursuse õppesisu                   | <p>Esiaeg</p> <p>Jäaaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Muinasaja allikad ja nende uurimine. Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nöörikeramika ehk venekirveste kultuur - elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused. Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud.</p> <p>Muinasusund ning ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis.</p> <p>Keskaeg</p> <p>Muistne vabadusvõitlus: Balti ristsõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulgu. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid.</p> <p>Üleminekuaeg keskajast uusaega</p> <p>Tugeva keskajaga riikide kujunemine Läänemere regioonis. Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus. Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemused.</p> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon. Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana.</p> <p>Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Kursuse õpitulemused | <p>Esiaeg</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) teab tähtsamaid Eesti esiaja perioode; mõistab muististe kui ajalooallikate eripära;</li> <li>2) kirjeldab inimeste eluolu ja toob näiteid inimeste tegevusaladest ja nende muutustest esiajal;</li> <li>3) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi;</li> <li>4) kirjeldab Eesti halduskorraldust ja majanduse arengut esiaja lõpul;</li> <li>5) seletab ja kasutab kontekstis mõisted arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism.</li> </ol> <p>Keskaeg</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) analüüsib Balti ristsõja põhjusi, kulgu ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast;</li> <li>2) tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega;</li> <li>3) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina;</li> <li>4) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ning majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal;</li> <li>5) kirjeldab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest;</li> <li>6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Vana-Liivimaa, Liivi Ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa;</li> <li>7) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.</li> </ol> <p>Üleminek keskajast uusaega</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kirjeldab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil;</li> <li>2) selgitab allikate alusel Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi;</li> <li>3) teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal;</li> <li>4) iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus;</li> <li>5) teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust.</li> </ol> |
| Hindamisviis         | Kursusehinde moodustavad:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |



|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             | <p>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupidöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: esiaeg; keskaeg; varauusaeg. Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                                                                                                                                                        |
| Hindamiskriteeriumid                                        | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) mõistab kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost esiaja näidete põhjal Eestis.</li> <li>2) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost keskaja kontekstis Eestis.</li> <li>3) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist uusajal Eestis.</li> <li>4) kasutab esiaja, keskaja ja uusaja keskseid mõisteid;</li> <li>5) selgitab esiaja, keskaja ja uusaja keskseid ühiskondlikke protsesse;</li> <li>6) tunneb ja kirjeldab esiaja, keskaja ja uusaja olulisemaid sündmusi;</li> <li>7) näitab kaardil esiaja, keskaja ja uusaja Euroopa ja Eesti ala poliitilist jaotust;</li> <li>8) teab esiaja, keskaja ja uusaja keskseid isikuid</li> <li>9) vastavalt kursuse õpitulemustele.</li> </ol> |
| Õppekirjandus<br>Õppematerjalid<br>Lisamaterjalid<br>Lingid | <p>Õpik "Eesti ajalugu I", kirjastus Avita<br/>Loengu- ja muud lisamaterjalid</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

**G2 3. kursus „Eesti ajalugu II“**

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppekava</b>                           | <b>RÕK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Valdkond</b>                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Kursuse nimetus/pealkiri</b>           | Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Eelduskursused</b>                     | Puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Lõiming</b>                            | Kirjandus antiigist 19. sajandi lõpuni, ühiskonna areng ja demokraatia, usundilugu, rahvastik ja majandus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Õppetöö korraldus</b>                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Kursuse lühikirjeldus</b>              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid</b> | Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Kursuse õppesisu</b>                   | <p>Rootsi aeg</p> <p>Rootsi suurriigi ajastu. Rootsi keskvõim ja baltisaksa aadel. Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused. Manufaktuuri teke. Kaubandus. Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Esimesed gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus. Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik.</p> <p>Eesti 18. sajandil</p> <p>Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, kulg ja tulemused. Rahvastikuprotsessid Eestis 16.-18. sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule. Balti erikord: Vene keskvõim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord. Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus.</p> <p>Eesti 19. sajandil 20. sajandi algul</p> <p>Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil ja 20. sajandi algul. Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude päriseksostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus. Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel. Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele. Rahvusliku professionaalse</p> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>kultuuri kujunemine. Uus rahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused Eestis. 1905. aasta sündmused ja nende mõju ühiskonnale.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Kursuse õpitulemused | <p>Rootsi aeg</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal;</li> <li>2) iseloomustab allikate ja teabetekstide põhjal Rootsi poliitikat Eesti- ja Liivimaal;</li> <li>3) kirjeldab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal;</li> <li>4) mõistab luterluse mõju ning Rootsi aja tähtsust eesti kultuuri ja hariduse arengus, ajaloos ning tänapäeval;</li> <li>5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid rüütelkond, reduktsioon, vakuraamat, piiblikonverentsid, Academia Gustaviana;</li> <li>6) teab, kes olid Bengt Gottfried Forselius, Gustav II Adolf, Johan Skytte ja Karl XI, ning iseloomustab nende tegevust.</li> </ol> <p>Eesti 18. sajandil</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja mõju;</li> <li>2) iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule;</li> <li>3) analüüsib Euroopa valgustusideede mõju Eesti vaimuelule;</li> <li>4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Balti erikord, restitutsioon, asehalduskord, vennastekogud;</li> <li>5) teab, kes olid Karl XII, Peeter I, Katariina II, Anton Thor Helle ja August Wilhelm Hupel, ning iseloomustab nende tegevust.</li> </ol> <p>Eesti 19. sajandil ja 20. sajandil algul</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid;</li> <li>2) mõistab ärkamisaja tähendust ja tähtsust ning selle mõju kodanikuühiskonna kujunemisele Eesti ajaloos;</li> <li>3) iseloomustab rahvusliku liikumise eeldusi ja seoseid Euroopaga;</li> <li>4) teab, mis olid tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ning kes olid rahvusliku liikumise eestvedajad; analüüsib allikate alusel rahvusliku liikumise ettevõtmisi ja ideid;</li> <li>5) iseloomustab muutusi Eesti ühiskonnas ja ühiskondlik-poliitilise mõtte arengut 19. sajandi lõpul ning loob seoseid omariikluse kujunemisega;</li> <li>6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid estofiil, ärkamisaeg, rahvuslik liikumine, venestamine, Aleksandrikool;</li> <li>7) teab, kes olid Friedrich Reinhold Kreutzwald, Johann Voldemar Jannsen, Jakob Hurt, Carl Robert Jakobson,</li> </ol> |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             | Lydia Koidula ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Hindamisviis                                                | <p>Kursusehinde moodustavad:<br/>         Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: Rootsi aeg; Vene aeg; ärkamisaeg. Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                        |
| Hindamiskriteeriumid                                        | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid;</li> <li>2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse;</li> <li>3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi;</li> <li>4) teab käsitletava perioodi isikuid</li> <li>5) mõistab riigi kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost Rootsi aja näidete põhjal Eestis.</li> <li>6) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 18. sajandi kontekstis Eestis.</li> <li>7) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist 19. sajandi ja 20. sajandi alguse Eestis.</li> <li>8) vastavalt kursuse õpitulemustele.</li> </ol> |
| Õppekirjandus<br>Õppematerjalid<br>Lisamaterjalid<br>Lingid | Õpik "Eesti ajalugu II", kirjastus Avita<br>Loengu- ja muud lisamaterjalid                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

**G2 4. kursus „Lähiajalugu I“**

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppekava</b>                           | <b>RÕK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Valdkond</b>                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Kursuse nimetus/pealkiri</b>           | Lähiajalugu I - Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Eelduskursused</b>                     | Puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Lõiming</b>                            | Ühiskonna areng ja demokraatia, rahvastik ja majandus, majandus ja maailmapoliitika                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Õppetöö korraldus</b>                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Kursuse lühikirjeldus</b>              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid</b> | Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Kursuse õppesisu</b>                   | <p>Maaailma Esimese maailmasõja eel</p> <p>Suurriikide arengujooned: poliitiliste süsteemide erinevused, Venemaa. Maailma majandus: teadusrevolutsioon, monopolid, kapitali eksport, vabaturumajandus ja protektsionism. Suurriikide liidud: kujunemise põhjused ja tagajärjed.</p> <p>Esimene Maailmasõda</p> <p>Esimese maailmasõja põhjused. Sõdivad pooled ja tähtsamad sõjatandrid. Esimese maailmasõja tagajärjed: impeeriumide lagunemine, uute rahvusriikide sünd Euroopas, uus maailmakord ja Rahvasteliit. Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine, Vabadussõda, Tartu rahu.</p> <p>Maailmasõdade vaheline aeg: demokraatia ja diktatuur Euroopa-kesksus ning rahvusvahelised suhted.</p> <p>Demokraatia laienemine. Demokraatia põhijooned Suurbritannia, Prantsusmaa ja USA näitel: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Majanduskriis: põhjused, levik ja mõju, Roosevelti uus kurss.</p> <p>Autoritarism, totalitarism: fašism, natsionaalsotsialism, kommunism. Diktatuuride iseloomulikud jooned, eripära ja levik: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.</p> <p>Uute konfliktide kujunemine, kriisikolled. Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.</p> <p>Teine maailmasõda</p> <p>Teine maailmasõda kui Esimese maailmasõja jätk. Teise maailmasõja põhjused: Saksamaa, Nõukogude Liidu ja Jaapani agressiivne välispoliitika ning demokraatlike lääneriikide lepituspoliitika nurjumine. Sõdivad pooled: Saksamaa ja tema liitlased. Hitleri-vastane koalitsioon ning selle kujunemine: Atlandi harta, Teherani, Jalta ja Potsdami konverentsi tähtsus. Tähtsamad sõjatandrid ja lahingud: rinded, tähtsamaid lahingud (Pearl Harbor, Moskva, Midway, Stalingrad, Kursk, El-Alamein,</p> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>Normandia dessant). Teise maailmasõja tulemuste vastuolulisus ja selle tagajärjed maailma poliitilisele, majanduslikule ning ideoloogilisele arengule. Eesti Teises maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja -kahjud, sõja mõju inimeste elukäikudele. Pagulaskond.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Kursuse õpitulemused | <p>Maailm Esimese maailmasõja eel</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kirjeldab suurriikide arenguhooni ja rolli muutumist rahvusvahelistes suhetes;</li> <li>2) teab suurriikide sõjalis-poliitilisi blokke ning analüüsib Antanti ja Kolmikliidu taotlusi;</li> <li>3) tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeeriume;</li> <li>4) iseloomustab maailma majanduse arenguhooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju;</li> <li>5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid imperialism, monopol, Antant, Kolmikliit Esimene maailmasõda</li> </ol> <p>Esimene maailmasõda</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi;</li> <li>2) analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule;</li> <li>3) analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi;</li> <li>4) teab Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel;</li> <li>5) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel;</li> <li>6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutav Kogu, Landeswehr, Tartu rahu, Päästekomitee, iseseisvusmanifest;</li> <li>7) teab, kes olid Nikolai II, Vladimir Lenin, Jaan Poska, Johan Laidoner ja Konstantin Päts, ning iseloomustab nende tegevust.</li> </ol> <p>Maailmasõdade vaheline aeg</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) analüüsib ning võrdleb rahvusvahelisi suhteid 1920. ja 1930. aastail ning teab muutuste põhjusi;</li> <li>2) iseloomustab majanduse arengut maailmasõdadevahelisel perioodil ning selgitab majanduskriisi põhjusi ja mõju;</li> <li>3) analüüsib ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;</li> <li>4) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ning 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut;</li> <li>5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, kommunism, NSVL,</li> </ol> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>fašism, natsionaalsotsialism, Rahvasteliit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, vabadussõjalased;</p> <p>6) teab, kes olid Jossif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.</p> <p>Teine maailmasõda</p> <p>1) iseloomustab Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;</p> <p>2) kirjeldab sõjategevust kaardi järgi;</p> <p>3) teab Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemislugu;</p> <p>4) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloole;</p> <p>5) teab, kes olid Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight Eisenhower, Georgi Žukov, Johannes Vares ja Otto Tief, ning iseloomustab nende tegevust;</p> <p>6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Anšluss, Müncheni konverents, MRP, baaside leping, okupatsioon, Suvesõda, Atlandi harta, ÜRO, Talvesõda.</p> |
| Hindamisviis         | <p>Kursusehinde moodustavad:</p> <p>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupidöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: maailm I maailmasõja eel ja I maailmasõda; maailm kahe maailmasõja vahel; II maailmasõda. Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                                                                                                                 |
| Hindamiskriteeriumid | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid;</li> <li>2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse;</li> <li>3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi;</li> <li>4) teab käsitletava perioodi isikuid</li> <li>5) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. sajandi esimese poole kontekstis</li> <li>6) mõistab Esimese maailmasõja rolli 20. sajandi ajaloo kujundamisel.</li> <li>7) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost kahe maailmasõja vahelisel perioodil.</li> <li>8) mõistab Teise maailmasõja rolli 20. sajandi ajaloo kujundamisel.</li> </ol>                                                                                                                                                                |

|                                                             |                                                                         |
|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| Õppekirjandus<br>Õppematerjalid<br>Lisamaterjalid<br>Lingid | Õpik “Lähiajalugu I”, kirjastus Avita<br>Loengu- ja muud lisamaterjalid |
|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|



**G3 5. kursus „Lähiajalugu II“**

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppekava</b>                           | <b>RÕK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Valdkond</b>                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Kursuse nimetus/pealkiri</b>           | Lähiajalugu II - Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Eelduskursused</b>                     | Puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Lõiming</b>                            | Ühiskonna areng ja demokraatia, majandus ja maailmapoliitika, filosoofia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Õppetöö korraldus</b>                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Kursuse lühikirjeldus</b>              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid</b> | Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Kursuse õppesisu</b>                   | <p>Külm sõda</p> <p>Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, liidud. Kriisid: Korea sõda, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid. Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis. Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted.</p> <p>Demokraatlik maailm pärast II maailmasõda</p> <p>USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Ühise Euroopa integratsiooni otsingud. Euroopa integratsioon. NSVL ja kommunistlik süsteem</p> <p>Kommunistliku süsteemi kujunemine. Ida-blokk: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid: Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid, solidaarsus. Kommunistlik Hiina. NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted väliseestlastega</p> <p>Maailm sajandivahetusel</p> <p>Majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis. NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Berliini müüri langemine. Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine. USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas. Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine. Uued pingekolded: Balkani kriis.</p> |
| <b>Kursuse õpitulemused</b>               | <p>Külm sõda</p> <p>1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvormi;</p> <p>2) analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi;</p> <p>3) teab, kes olid Harry Truman, John Fitzgerald Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro ja Konrad Adenauer, ning iseloomustab nende tegevust;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|              | <p>4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie.</p> <p>Demokraatlik maailm pärast II maailmasõda</p> <p>1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni;</p> <p>2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe; 3) teab, kes oli Robert Schumann, ning iseloomustab tema tegevust;</p> <p>4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE.</p> <p>NSVL ja kommunistlik süsteem</p> <p>1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja erinevaid arenguetappe;</p> <p>2) iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut;</p> <p>3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi;</p> <p>4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal;</p> <p>5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kollektiviseerimine, industrialiseerimine, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik;</p> <p>6) teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust.</p> <p>Maailm sajandivahetusel</p> <p>1) analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi;</p> <p>2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu;</p> <p>3) analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist;</p> <p>4) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku;</p> <p>5) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma;</p> <p>6) teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust;</p> <p>7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress.</p> |
| Hindamisviis | <p>Kursusehinde moodustavad:</p> <p>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: Külma sõda; demokraatlik maailm; kommunismileer.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             | <p>Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distsantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Hindamiskriteeriumid                                        | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid;</li> <li>2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse;</li> <li>3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi;</li> <li>4) teab käsitletava perioodi isikuid;</li> <li>5) mõistab Külma sõja rolli 20. sajandi ajaloo kontekstis;</li> <li>6) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. sajandi teise poole demokraatlikes režiimides;</li> <li>7) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. sajandi teise poole sotsialistlikes režiimides;</li> <li>8) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. - 21. sajandi vahetusel</li> </ol> |
| Õppekirjandus<br>Õppematerjalid<br>Lisamaterjalid<br>Lingid | <p>Õpik "Lähiajalugu II", kirjastus Avita<br/>Loengu- ja muud lisamaterjalid</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

**G3 6. kursus „Lähiajalugu III“**

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppekava</b>                           | <b>RÕK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Valdkond</b>                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Kursuse nimetus/pealkiri</b>           | Lähiajalugu III - 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Eelduskursused</b>                     | Puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Lõiming</b>                            | Ühiskonna areng ja demokraatia, Majandus ja maailmapoliitika, Filosoofia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Õppetöö korraldus</b>                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Kursuse lühikirjeldus</b>              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid</b> | Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Kursuse õppesisu</b>                   | <p>Eluolu ja kultuur</p> <p>Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, kodanikuõiguste liikumised, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris. Muutused eluolus: naiste emantsipatsioon, sport, mood, massikultuur, kodumasinad. Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti, internet, kosmoseajastu. Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: kunst, kirjandus, arhitektuur, muusika.</p> <p>Mitmekultuurilisuse kontseptsioon. Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule.</p> <p>Sõja ja rahu küsimus</p> <p>Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht. Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO. Uue maailmakorra loomise katsed. Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel. Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös.</p> <p>Inimsusevastased kuriteod</p> <p>Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured. Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised. Natsismikuriteod. Kommunismikuriteod. Genotsiid, etnilised puhastused.</p> <p>Muu maailm</p> <p>Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed. Uute vastasseisude kujunemine, terrorism. Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega.</p> |
| <b>Kursuse õpitulemused</b>               | <p>Kursuse läbinud õpilane:</p> <p>Eluolu</p> <p>1) teab tähtsamate ideoloogiate põhiseisukohti ja iseloomustab nende mõju ühiskonnale;</p> <p>2) teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendumist igapäevaelus;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>3) analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega.</p> <p>Sõja ja rahu küsimus</p> <p>1) analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul;</p> <p>2) analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes;</p> <p>3) teab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada;</p> <p>4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism.</p> <p>Inimsusevastased kuriteod</p> <p>1) selgitab, mis arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku;</p> <p>2) mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust;</p> <p>3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG.</p> <p>Muu maailm</p> <p>1) iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi;</p> <p>2) analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu.</p> |
| Hindamisviis         | <p>Kursusehinde moodustavad:</p> <p>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: ideoloogiad; rahvusvahelised organisatsioonid; inimsusevastased kuriteod ja Eesti.</p> <p>Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distantstõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantstõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Hindamiskriteeriumid | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid;</li> <li>2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse;</li> <li>3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi;</li> <li>4) teab käsitletava perioodi isikuid</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                         | <p>5) Orienteerub 20. sajandil toimunud eluolu muutustes ja tunneb 20. sajandi valitsevate ideoloogiate mõju ühiskonnale.</p> <p>6) Analüüsib 20. sajandil välja kujunenud hinnanguid sõja ja rahu küsimusele. Orienteerub 20. sajandi rahvusvaheliste suhete süsteemis ja rahvusvaheliste organisatsioonide rollis.</p> <p>7) Mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ja rolli 20. sajandi ajaloo kujunemisel.</p> <p>8) Seostab 3. maailma probleeme lääneriikide käitumisega 20. sajandil ja sellele eelnevatel perioodidel.</p> |
| <b>Õppekirjandus</b><br><b>Õppematerjalid</b><br><b>Lisamaterjalid</b><br><b>Lingid</b> | Õpik "Lähiajalugu III", kirjastus Avita<br>Loengu- ja muud lisamaterjalid                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

## **Usundiõpetuse ainekava**

### **Õppeaine kirjeldus**

Usundiõpetuse ainekava koosneb ühest 35-tunnisest kursusest „Inimene ja religioon”, mida õpetatakse Euroopa suunas suunakohustusliku valikainena.

Usundiõpetus on usu- ja mõttevabaduse põhimõtetest lähtuv õppeaine, mille omandamisel:

- 1) käsitletakse erinevaid religioone ja usulisi liikumisi;
- 2) õpitakse tundma religiooni väljendumist kultuuris ning inimese elus ja ühiskonnas;
- 3) arutletakse eksistentsiaalsete küsimuste üle.

Usundiõpetus lähtub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis sõnastatud usu- ja mõttevabaduse tunnistamise põhimõttest. Religioonialane haritus on usuvabaduse tagamise eeltingimusi ühiskonnas. Usundiõpetus pole käsitletav ühegi kiriku, koguduse ega usulise ühenduse kuulutustööna. Usundiõpetuses ei käsitleta ühtki maailmavaadet õpilastele normatiivsena.

### **Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud**

Gümnaasiumi usundiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda maailmavaatelistel küsimustel üle;
- 2) tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui ka kaaslaste õiguste rikkumisel;
- 3) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas ning religiooni ja poliitika seoste kohta;
- 4) iseloomustab ajaloolisi tegureid religioonide levikul Eestis;
- 5) teab Eestis levinud usulisi liikumisi, nimetab nende õpetuse seisukohti ja igapäevast avaldumist;
- 6) arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes;
- 7) tunneb religiooni uurimise lihtsamaid teaduslikke meetodeid;
- 8) on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises;
- 9) sõnastab oma maailmavaate põhilisi jooni;
- 10) analüüsib enda maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses.

## Usundiõpetuse kursusekavad

### G1E 1. kursus „Usundiõpetus“

|                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Õppekava                          | RÕK (riiklik õppekava)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Valdkond                          | Sotsiaalsainete valikaine „Usundiõpetus“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Kursuse nimetus/pealkiri          | Valikaine usundiõpetus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Eelduskursused                    | Puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Lõiming                           | Ajalugu G1 1. kursus; G1 2. kursus, ühiskonnaõpetus, filosoofia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Õppetöö korraldus                 | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Kursuse lühikirjeldus             | RÕK lisa 8                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda</li> <li>2) maailmavaadete küsimuste üle; tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku</li> <li>3) suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui ka kaaslaste õiguste rikkumisel;</li> <li>4) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas</li> <li>5) ning religiooni ja poliitika seoste kohta;</li> <li>6) iseloomustab ajaloolisi tegureid religioonide levikul Eestis; teab Eestis levinud usulisi liikumisi,</li> <li>7) nimetab nende õpetuse seisukohti ja igapäevast avaldumist;</li> <li>8) arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka</li> <li>9) probleemsetes ilmingutes; tunneb religiooni uurimise lihtsamaid teaduslikke meetodeid;</li> <li>10) on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste</li> <li>11) inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate põhilisi jooni; analüüsib enda</li> <li>12) maailmavaadete tõeekspidamisi käsitletud religioonide valguses.</li> </ol> |



|                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kursuse õppesisu</b>                       | Religiooni mõiste. Religiooni uurimise võimalusi. Maailma usuline kaart.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Kursuse õpitulemused</b>                   | <p>Kursuse läbinud õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) toob esile religioosse keele eripära, võrdleb religioosse ja teadusliku mõtlemise erinevusi ning sarnasusi;</li> <li>2) eristab maailmavaadet maailmapildist ning võrdleb religiooset ja mittereligiooset maailmapilti;</li> <li>3) arutleb teaduse ja religiooni mõju üle eetiliste valikute tegemisel;</li> <li>4) oskab näha religiooni, väärtuste ning moraalsete tõekspidamiste omavahelisi seoseid üksikisiku ja ühiskonna elus; suudab argumenteerides kaasa rääkida tänapäeva eetilistes küsimustes ning põhjendada mõnda oma eetilist seisukohta.</li> </ol> |
| <b>Hindamisviis</b>                           | <p>Kursusehinde moodustavad 3 kokkuvõtvat hinnet: nende hulgas üks kontrolltöö, üks rühmatöö ja arutlus.</p> <p>Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distsantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel online-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Hindamis-kriteeriumid</b>                  | <p>Kooskõlas õpitulemustega, õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) analüüsib jõukohaseid religioosseid tekste;</li> <li>2) võrdleb erinevaid arusaamu pühast (jumalast) ja inimesest ning toob esile nende omavahelise seotuse;</li> <li>3) tunneb erinevate religioonide olulisemaid vastuseid inimese elu eesmärgile ja kurjuse</li> <li>4) probleematikale;</li> <li>5) tunneb võrdleva usundiloo lihtsamaid uurimismeetodeid ning oskab mõnda neist rakendada;</li> <li>6) arutleb enda maailmavaate mõju üle käsitletud eksistentsiaalsetele küsimustele vastuseid otsides.</li> </ol>                                     |
| <b>Õppekirjandus</b><br><b>Õppematerjalid</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

Lisamaterjalid

Lingid

## **Filosoofia ainekava**

### **Valikõppeaine kirjeldus**

Filosoofia ainekava koosneb kursusest „Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse“, mida õpetatakse Euroopa suunas G2 astmes suunakohustusliku kursusena. Õpetuses on rõhk filosoofilise mõtlemise viiside harjutamisel arutluses.

Filosoofiaõppe tuumaks on käsitleda arutlusteemasid filosoofilistest küsimustest filosoofilise mõtlemise vahenditega ning anda selle vältel ülevaade filosoofia ainevaldkonnast. Õppeaine on moodustatud kolmest peamisest käsitlusalast:

- 1) filosoofia ainevaldkond;
- 2) filosoofiline mõtlemine;
- 3) arutlusteemad filosoofilistest küsimustest.

Filosoofia ainevaldkonnas käsitletakse filosoofia mõisteid, valdkondi, harusid, ajalugu ja rolli teaduste seas. Filosoofilise mõtlemise viise harjutatakse nende korrektse rakendamise kaudu suulises ja kirjalikus vormis. Arutlusteemad on filosoofilised küsimused teadmisviiside, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna kohta. Õppeaine aluseks on filosoofia akadeemilise uurimisvaldkonna tulemused, mida esitatakse lihtsustatud ja didaktiliselt otstarbekohasel kujul.

Filosoofia õppeainega lõimitakse nii õppesisu kui ka õpet õppekava eri ainetest. Arutlusteemasid käsitledes lõimitakse õppimist teistele õppeainetele omaste teadmisviisidega ning õpilase üldise kogemusega teadmistest. Väärtusi käsitledes lõimitakse õppimist eetilisi küsimusi kätkevate õppeainetega ning õpilasi puudutavate eetiliste küsimustega. Ühiskonda ja keskkonda käsitledes lõimitakse õppimist eelkõige sotsiaal- ja loodusainetega ning lokaalselt oluliste küsimustega elukeskkonna kohta.

### **Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud**

Gümnaasiumi filosoofiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb ära filosoofilisi küsimusi, teab nende eri lahendusi ja mõistab filosoofia ainevaldkonna loomust;
- 2) koostab korrektseid arutluskäike, mõtestab lahti teiste omi ning rakendab seejuures filosoofilise mõtlemise viise;
- 3) mõtestab oma kogemusest lähtudes teaduse ja teadmisviiside ning üldinimlike ja ühiskondlike väärtustega seotud filosoofilisi küsimusi;

- 4) iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate olulisemate käsitluste, mõistete ja autorite kaudu;
- 5) mõtestab oma teadvat, tunnetavat ja väärtustavat külge õppeaines omandatu valguses.

## Filosoofia kursusekavad

### G2E 1. kursus „Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse“

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Õppekava                           | RÕK (riiklik õppekava)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Valdkond                           | Sotsiaalne valdkond                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Kursuse nimetus/pealkiri           | Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Eelduskursused                     | Puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Lõiming                            | Kõikide humanitaar- ja sotsiaalainetega                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Õppetöö korraldus                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Kursuse lühikirjeldus              | RÕK lisa 11 valikaine filosoofia.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid | <p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) iseloomustab filosoofia ainevaldkonda ja filosoofilist käsitlusviisi, eristades seda teaduste jt eluvaldkondade omast;</li> <li>2) eristab filosoofia valdkondi ja arutleb neile omaste küsimuste üle;</li> <li>3) iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate neile omaste käsitluste, mõistete ja autorite kaudu;</li> <li>4) arutleb teadmisi, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna lihtsamate filosoofiliste küsimuste üle, eristades filosoofilist arutelu tavaarutelust;</li> <li>6) väärtustab filosoofilist arutlust ja selle tulemusi, kuid annab endale aru tulemuste suhtelisusest, st nende seotusest eri käsitlusviiside ning aluseeldustega.</li> </ol> |
| Kursuse õppesisu                   | <p>Filosoofia valdkonnad. Filosoofilised küsimused ja nende eripära. Filosoofia ajaloo periodiseering.</p> <p>Perioodidele iseloomulikud filosoofilised küsimused ja valdkonnad ning neid küsimusi esitavad ja valdkondi käsitlevad (näidis)filosoofid.</p> <p>Filosoofilise mõtlemise algus ja selle tähendus. Mõtlemise ja filosoofia roll inimelus, kultuuris ning ajaloos. Filosoofia ning teadus, religioon, kirjandus ja elu.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | Filosoofilise mõtlemise ja käsitletavate arutlusteemadega seonduvad olulised mõisted, mõtteliinid ning filosoofid koos oma iseloomulike väidetega                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Kursuse õpitulemused | <p>Kursuse läbinud õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kirjeldab filosoofia ainevaldkonna ülesehitust ja olulisemaid mõisteid ning arutleb filosoofia rolli üle tänapäeva maailmas;</li> <li>2) iseloomustab mõningaid tähtsamaid käsitlusi, mõisteid ja autoreid filosoofia ajaloost ning seostab neid filosoofia ajaloo perioodidega;</li> <li>3) rakendab mõningaid tähtsamaid kriitilise mõtlemise ja filosoofilise tõlgendamise viise filosoofilises arutluses;</li> <li>4) rakendab peamisi filosoofilise arutluse häid tavasid seminaris osaledes, jõukohast allikteksti mõtestades ning esseed koostades;</li> <li>5) arutleb teadmisviiside ja teaduslikkuse filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;</li> <li>6) arutleb väärtuste ja nende toimimise filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;</li> <li>7) arutleb ühiskonna ja keskkonna filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;</li> <li>8) teadvustab oma iseseisva mõtlemise ja otsustamise võimet ning rakendab seda filosoofilisi küsimusi arutades.</li> </ol> |
| Hindamisviis         | <p>Kursusehinde moodustavad 3 kokkuvõtvat hinnet, mis hõlmavad arutlust, rühmatööd ja referaati. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Hindamis-<br/>kriteeriumid</b>                                                       | <p>1) tunneb mõningaid tähtsamaid arutus- ja tõlgendustehnilisi termineid ning märkab nende rakendamise kohti filosoofilises arutluses;</p> <p>2) tunneb filosoofilise arutluse häid tavaid ning märkab nende rakendamise kohti lugemises, kõnelemises, väitluses ja kirjutamises;</p> <p>3) sõnastab korrektseid filosoofilisi küsimusi ning arutleb vastuste üle, jäädes filosoofilisele arutlustasandile ja järgides argumentatsioonireegleid;</p> <p>4) loeb filosoofilist teksti ning koostab juhendamisel lihtsama filosoofilise essee.</p> |
| <b>Õppekirjandus</b><br><b>Õppematerjalid</b><br><b>Lisamaterjalid</b><br><b>Lingid</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

## *Inimeseõpetuse ainekava*

### **Õppeaine kirjeldus**

Inimeseõpetuse perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse perekonnaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas. Kursus toetab õpilase enesearengut, aitab mõtestada ja analüüsida oma rolli perekonnas, arendada vastutustunnet nii isiklikus kui ka ühiskonnaelus. Perekonnaõpetuse kursus kujundab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja väärtuspädevuse arenemist.

Õpilane õpib tundma ühiskonnas toimuvaid demograafilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja ajaloolisi protsesse ning nähtusi, mis mõjutavad pereelu struktuure ja protsesse. Õpe valitakse rõhuasetusega elulähedasele ainekäsitlele, toetades õpilase arusaama õpitava vajalikkusest.

Õppe ja metoodika seisukohalt on tähtsad:

- 1) mitmekesised õppemeetodid, sh aktiivõppemeetodid ning praktilised ülesanded;
- 2) üksi- ja ühisõppe võimaldamine;
- 3) õppe sidumine koolivälise ning igapäevaeluga, nt projektitööd, uurimistööd, kohtumised erinevate inimestega jne;
- 4) mitmekesised õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid.

Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas, et arendada õpilaste positiivset mõtlemist oma arengu- ja toimetulekuvõimalustest. Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupärale ja isiklike seisukohtade austamisele ning võimalusele vabalt arvamust avaldada, olla algatusvõimeline, osaleda ja tegutseda nii üksi kui ka koos teistega.

Gümnaasiumi inimeseõpetuse kursus keskendub paarisuhtele, perekonnaga seotud teemadele ning vanemlusele. Õpitakse, kuidas luua ja hoida toetavaid inimsuhteid. Oluline rõhk on perekonna väärtustamisel, enda rolli teadvustamisel suhetes ja tulevase lapsevanemana.

Kujundatakse valmisolekut võtta vastutus oma suhete eest. Kursuse jooksul analüüsitakse ühiskonna mõju perekonnaelule.



## Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Gümnaasiumi inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab, kuidas ühiskond mõjutab pereväärtusi, traditsioone, hoiakuid, sealhulgas laste kasvatamist ja suhtumist seksuaalsusesse, mõistab, kuidas on kooselu vormid ja perekonna roll aja jooksul muutunud;
- 2) mõistab inimese arengu võimalusi perekonnas, paarisuhtes ja lapsevanemana, võtab vastutuse oma rolli eest, arvestades teiste pereliikmetega;
- 3) teab, kuidas pereelu, sealhulgas abielu on õigusaktidega reguleeritud, oskab sellega igapäevaelus arvestada ja vajaduse korral leida asjatundlikku õigusabi;
- 4) mõistab suhetega kaasnevaid õigusi ja kohustusi, inimeste võrdse kohtlemise vajalikkust ning võtab vastutuse oma suhete eest;
- 5) kasutab teaduspõhiseid allikaid perekonna, suhete ja tervisega seotud info ja abivõimaluste leidmisel;
- 6) mõistab inimliku läheduse ja armastuse erinevaid avaldumisviise;
- 7) mõistab seksuaalse arengu individuaalsust;
- 8) mõistab paarisuhete dünaamikat ja võtab vastutuse;
- 9) mõistab perekonna rolli traditsioonide hoidja ja kandjana, väärtustab sotsiaalsete suhete, tavade ja kommete toetavat mõju peresuhetele;
- 10) mõistab tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust inimese elus ja iseenda sotsiaalset vastutust tervisekäitumises;
- 11) on teadlik tarbija ja oskab koostada perekonna eelarvet, arvestades pere võimaluste ja pereliikmete vajadustega;
- 12) mõistab vanemlikku vastutust erinevas vanuses laste arengu toetamisel.

## Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

### Perekond ühiskonnas

- 1) selgitab näidete abil, kuidas ühiskond ja kultuur on läbi ajaloo mõjutanud pereväärtusi ja -traditsioone ning laste kasvatamise põhimõtteid;
- 2) analüüsib ühiskonna ja kultuuri, sh traditsioonide mõju seksuaalsusele ja seksuaalsuhetele;
- 3) analüüsib näidete alusel soostereotüüpide põhjusi, nende piiravat mõju inimese minapildile, käitumisele, suhetele ja valikutele;
- 4) toob näiteid erinevatest kooseluvormidest ajaloos ja tänapäeval ning analüüsib, kuidas need täidavad perekonna ülesandeid;
- 5) analüüsib perekonna tähtsust inimese jaoks elu erinevatel perioodidel.

### Suhted ja vastutus perekonnas

- 1) selgitab, milles seisneb põlvkondi ühendavate sidemete tugevdav ja toetav mõju pereelule;

- 2) analüüsib enda huvide, hobide ja ettevõtmiste toetavat mõju enesearengule ja peresuhetele;
- 3) analüüsib, kuidas paarisuhe ja ema / isa roll mõjutavad inimese arengut;
- 4) analüüsib perekondlike toetavate ja probleemsete, sh vägivaldsete suhete mõju inimese arengule ja elule;
- 5) toob näiteid pereelu, sh abielu ja laste elu reguleerivatest õigusaktidest ja analüüsib, kuidas need sätestavad perekonnaliikmete õigusi ja kohustusi;
- 6) toob näiteid riiklikest institutsioonidest, mis tegelevad perepoliitika elluviimisega, toob näiteid riikliku perepoliitika rakendamisest, sh toetustest ja teenustest;
- 7) analüüsib, kuidas sõltub perekonna ülesannete täitmine igast pereliikmest, millised on pereliikmete võimalused üksteist toetada ja abistada, millised on pereliikmete õigused oma ajale, ruumile ja materiaalsetele kulutustele;
- 8) teab, et lähisuhe, sh abielu põhineb vastastikusel austusel ning partnerite õiguste ja vajadustega arvestamisel;
- 9) analüüsib lahkuminekut ja abielulahutuse põhjusi, tagajärgi ning oskab vajaduse korral leida psühholoogilist ja õigusabi;
- 10) selgitab leina olemust ja kirjeldab leinast ülesaamise võimalusi;
- 11) toob näiteid peretraditsioonidest ning selgitab tavade ja kommete tähtsust perekonnasuhetes;
- 12) selgitab lähisuhete ja sotsiaalse võrgustiku tähtsust inimese elus;
- 13) mõistab iga inimese õigust võrdsele ja lugupidavale kohtlemisele;
- 14) mõtestab enda kogemusest lähtuvalt armastuse tähendust, paarisuhte ja seksuaalse läheduse dünaamikat ning neid mõjutavaid tegureid, õigusi ja kohustusi suhte erinevates etappides;
- 15) analüüsib seksuaalsuhet kui inimliku läheduse avaldumisvormi ja selle seotust armastusega;
- 16) teab, et turvaline ja vastastikku rahuldust pakkuv seksuaalkäitumine põhineb partnerite võrdsel kokkuleppel, selgitab soostereotüüpide mõju inimese arengule ja seksuaalkäitumisele;
- 17) arvestab perekonna eelarve kavandamisel pereliikmete vajadusi, pere majanduslikku olukorda ja võimalusi;
- 18) selgitab koduse kasvatus mõju lapse arengule;
- 19) analüüsib lapse ja vanema vahelise kiindumussuhte kujunemist ning kasvatusstiilide mõju sellele;
- 20) toob näiteid lapse õigustest ja abi saamise võimalustest laste õiguste kaitsmisel.

## Tervis ja turvalisus

- 1) kasutab usaldusväärseid allikaid tervise, suhete ja sotsiaalmajanduslike küsimuste kohta info otsimisel ja probleemide lahendamisel, järgides autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid, viidates ja refereerides nõuetekohaselt;
- 2) toob näiteid pereliikmete füüsilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja vaimset tervist mõjutavatest teguritest;
- 3) analüüsib planeeritud ja planeerimata rasedusega kaasnevaid valikuid ning neid mõjutavaid tegureid, oskab leida vajaduse korral abi;

- 4) teab, mis on kohtingu-, lähisuhte- ja seksuaalvägivald ning mis on inimkaubandus ja kust otsida vajaduse korral abi;
- 5) analüüsib kohtingu- ja lähisuhtevägivalda põhjusi ja tagajärgi ning ennetamise ja abi saamise võimalusi;
- 6) analüüsib, kuidas mõjutab pereliikme sõltuvushäire peresuhteid, kirjeldab kaassõltuvuse olemust ja teab, kust vajaduse korral abi otsida.

## Inimeseõpetuse kursusekavad

### G1 1. kursus „Perekonnaõpetus“

| Õppekava              | RÕK (riiklik õppekava)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Valdkond              | Ainevaldkond „Sotsiaalsed“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Kursuse nimetus       | Inimeseõpetus „Perekonnaõpetus“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Eelduskursused        | puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Lõiming               | <p>Bioloogia- närvisüsteemi, aju ehitus ja füsioloogia, vaimne tervis, meeleelundite ja närvisüsteemi tervishoid.</p> <p>Psühholoogia- motivatsioon, sotsiaalpsühholoogia- grupiprotsessid; suhtlemispsühholoogia- inimestevahelised suhted perekonnas, suhete loomine ja hoidmine, arengupsühholoogia- lapse areng, kasvatus, konfliktide lahendamine, positiivne mõtlemine, emotsioonide juhtimine, isikusepsühholoogia - isiksuse areng, tervis ja ohutus, abi leidmine probleemide korral j.p.</p> <p>Matemaatika- uurimismeetodid, statistika- uurimisandmete kogumine, töötlemine ja analüüs, (arvandmed, joonised, gaafikud ja tabelid).</p> <p>Informaatika- info leidmine ja kriitiline hindamine; ettekannete ja esitluste koostamine; uurimisandmete töötlemine ja analüüs erinevate statistiliste programmidega (Microsoft Excel, SPSS jt).</p> <p>Ajalugu- perekonna, mehe ja naise rollide muutused ning areng ajaloos.</p> <p>Ühiskonnaõpetus- sotsiaalsed suhted ja institutsioonid, inimõigused, perekonda puudutavad õigusaktid; sotsiaalsed õigused, poliitilised ideoloogiad, valimiskäitumine, tarbimiskäitumine, riik ja riigi vormid, võim, õigus, juhtimisstiilid, tööturg, ettevõtlus, seadusloome, EV õigusaktid, rahvusvahelised suhted.</p> <p>Võõrkeeled- psühholoogialane terminoloogia, lisakirjandus, õppematerjalid.</p> <p>Kunstiained- muusika- ja kunsti mõju inimese psüühikale, muusika- ja kunstiteraapia.</p> <p>Kehaline kasvatus-kehalise ja vaimse tervise seos, hoiakud, motivatsioon, koostöö.</p> |
| Õppetöö korraldus     | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Kursuse lühikirjeldus | Perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse perekonnaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas, et toetada                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | <p>vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamist tulevase perekonnaelu alusena. Kursus aitab ka tunnetada, mõtestada ja analüüsida olemasolevate kogemuste alusel oma rolli kasvuperekonnas ning arendada vastutustunnet loodavaks perekonnavaliks nii üksikisikuna kui ka ühiskonnas.</p> <p>Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse üldisest eesmärgist, et toetada õpilase isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel.</p> <p>Õpilane õpib tundma ühiskonnas toimivaid demograafilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja ajaloolisi protsesse ning nähtusi, mis mõjutavad pereelu struktuure ja protsesse. Ainekäsitus on võimalikult elulähedane.</p>                                                                                       |
| Kursuse õppe- ja kasvatustöö eesmärgid | <p>Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilaste sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilastes terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ning üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne ja õiglus.</p> <p>Gümnaasiumi perekonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kujuneb terviklikuks, iseseisvaks ja teisi arvestavaks isiksuseks;</li> <li>2) omandab teadmised, oskused ja hoiakud, mis on esmavajalikud perekonnavaliks;</li> <li>3) omandab valmiduse tunnetada iseennast ja oma rolli nii kasvuperekonnas kui ka enda loodava perekonna liikmena.</li> </ol>                                                                                                                                   |
| Kursuse õppesisu                       | <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Perekond. Perekonna minevik, olevik ja tulevik. Kooseluvormid. Perekonna eri vormid. Perekonna funktsioonid indiviidi ja ühiskonna seisukohast. Perekeskne ja individualistlik perekäsitus.</li> <li>2) Püsisuhe. Lühi- ja pikaajaline suhe. Püsisuhte loomine ning säilitamine. Püsisuhte püsimist mõjutavad tegurid. Tunded ja püsisuhe. Püsisuhtest tulenev vastutus. Toimetulek suhete lõppemisega. Armastuse olemus ja liigid. Seksuaalsuhted. Turvaline seksuaalkäitumine. Ühiskonna ja kultuuri mõju suhtumisele seksuaalsusesse.</li> <li>3) Abielu. Registreeritud abielu ja vabaabielu. Abielu tavad ja kombed. Abielu toetav lähedane sotsiaalne võrgustik. Abieluline kohanemine. Abielu perioodid. Abielulise rahulolu muutused kooselu jooksul. Abielusuhtest tulenevad õigused ja kohustused.</li> </ol> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>4) Lapsevanemaks olemine ja selle komponendid: bioloogiline, juriidiline, psühholoogiline, sotsiaalne. Vanemate roll ja vastutus lapse kasvatajana. Vanemate kasvatusteed. Pereplaneerimine ja seda mõjutavad tegurid. Planeerimata rasedus.</p> <p>5) Laps. Lapse areng ja vanema osa selles. Kiindumussuhe lapsega ning vanemate mõju selle kujunemisele. Kodukasvatuse olemus, eesmärgid ja osa lapse arengus.</p> <p>6) Kodu ja argielu. Kodu ja selle loomine. Kodu kui elukeskkond. Pereliikmete vajadused ja väärtused ning nende arvestamine. Sallivus suhetes. Rollide jaotumine peres. Abistavad suhted peres. Suhtlemine peres. Lahkhelid peres ning nende lahendamise võimalused. Perekond, inimese tervis ja tervislik eluviis. Terviseriskid ning nende ennetamine üksikisiku, perekonna ja kogukonna tasandil. Lahkumine ja lahutus. Lein ja toimetulek sellega. Perekondlike suhete säilitamine.</p> <p>7) Perekonna majanduselu ja õigusaktid. Pere eelarve ja materiaalsed ressursid peres. Abielu ning laste elu reguleerivad seadused.</p> <p>8) Perekond inimese elus. Perekonna tähtsus inimese elu erinevatel perioodidel. Side põlvkondade vahel. Õnn ja perekonnaelu.</p> |
| Kursuse õpitulemused | <p>Gümnaasiumi lõpetaja:</p> <p>1) selgitab kooselu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus;</p> <p>2) väärtustab perekonda ning teab, oskab näha ja analüüsida lähedaste inimsuhete rolli inimese elus ning oma vastutust suhetes;</p> <p>3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning omab valmidust korraldada argielu kodus, arvestades pereliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist;</p> <p>4) tunneb ja teab abielu ja perekonna psühholoogilist, õiguslikku ning majanduslikku külge, analüüsib ühiskonna mõju perekonna kasvatustegevusele;</p> <p>5) selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises;</p> <p>6) selgitab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaalsuse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivsed tundeid;</p> <p>7) tunnetab ja oskab selgitada enda rolli ja vastutust nii kasvuperekonna kui ka loodava perekonna liikmena;</p>                                                                                                                                                                                                                                               |

|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|              | <p>8) oskab selgitada enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise võimalusega tulevikus;</p> <p>9) mõistab ja oskab analüüsida vajadust tegutseda turvaliste inimsuhete loomise, säilimise ja arendamise nimel ning on valmis olema pere ja peret ümbritseva sotsiaalse võrgustiku liige.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Hindamisviis | <p>Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivset minapilti ja adekvaatset enesehinnangut, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamises, pakkudes võimalusi enesehindamiseks.</p> <p>Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.</p> <p>Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.</p> <p>Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning nende seoseid;</li> <li>2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega ja igapäevaeluga;</li> <li>3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;</li> <li>4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.</li> </ol> <p>Praktiliste ülesannete puhul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonid;             <ol style="list-style-type: none"> <li>2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonid;                     <ol style="list-style-type: none"> <li>3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.</li> </ol> </li> </ol> <p>Hindamisel lähtutakse põhimõttest, et hindamine peab toetama ja motiveerima õpilasi leidma igapäevaeluliste probleemidele tõhusaid lahendusi; suunama neid iseseisvale uurimisele ja enesetäiendamisele.</p> <p>Toetatakse perekonnaõpetuse riikliku ainekava üldeesmärkidele ja Pärnu Koidula Gümnaasiumi hindamisjuhendile</p> <p><a href="http://koidulag.edu.ee/dokumendid/hindamisjuhend.html">http://koidulag.edu.ee/dokumendid/hindamisjuhend.html</a></p> </li></ol> |

|                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                | <p>Hindamine peab andma tagasisidet õpilaste poolt kursuse vältel omandatu kohta.</p> <p>Kursuse (35 ainetundi) jooksul peab igal õpilasel olema vähemalt kolm arvestuslikku hinnet.</p> <p>Hindamisele kuuluvad tegevused:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Iga õpilane peab kursuse vältel lugema teemakohast lisakirjandust vastavalt grupis otsustatud allnimetatud rühmatööle. Lisakirjanduse põhjal tuleb koostada õpilast (v õpilasarühma) huvitavaal teemal vähemalt üks loovtöö (ettekanne, videoklipp, animatsioon, essee vm loovülesanne) või lihtne uurimustöö (test, küsitlus, eksperiment, vaatlus jms). Hindamisele kuulub töö või uurimuse sisu, vormistus ja ka ettekanne.</li> </ol> <p>Rühmatööde teemad:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Perekonna ajalugu. Perekonna ülesanded.</li> <li>2) Armumine ja armastus. Turvaline paarisuhe.</li> <li>3) Seksuaalsus inimese elus.</li> <li>4) Pere argipäev ja suhteprobleemid. Kriisid peres.</li> <li>5) Pere eelarve.</li> <li>6) Perekond ja seadus. Perekonnaga seotud õigusaktid.</li> </ol> <p>Iga õpilane koostab individuaaltööna enda või väljamõeldud perekonna näitel kirjaliku töö generatsioonide vahelisest suhtemustritest.</p> |
| <p>Õppekirjandus</p> <p>Õppematerjalid</p> <p>Lisamaterjalid</p> <p>Lingid</p> | <p><b>Raamatud:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Asen, E. (1995). <i>Pereraamat</i>.</li> <li>• Kullassepp, K., Kraav, I., &amp; Kagadze, M. (2007). <i>Perekonnaõpetus. Gümnaasiumi inimeseõpetuse õpik</i>. Koolibri.</li> <li>• Cacciatore, R., &amp; Karukivi, M. (2017). <i>Talumatud tunded</i>. Menu Meedia.</li> <li>• Brandt, P., Kortenien-Poikela, E., Cacciatore, R., &amp; Huovinen, M. (2010). <i>Nii kuum on tunne</i>. Menu Kirjastus.</li> </ul> <p><b>Õppematerjalid ja juhendid:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kull, M., &amp; Part, K. (2005). <i>Seksuaalkasvatus II ja III kooliaste. Õpetajaraamat</i>. Tallinn.</li> <li>• Eesti Seksuaaltervise Liit. (2019). <i>Õpetaja juhendmaterjal "Terved ja turvalised suhted: Noorte kohtinguvägivalla ennetamine"</i>.</li> <li>• Eesti Seksuaaltervise Liit. (2019). <i>Õppematerjal "Terved ja turvalised suhted: Noorte kohtinguvägivalla ennetamine"</i>.</li> </ul> <p><b>Õigusaktid ja veebiallikad:</b></p>                                                                                                                                                                                                                    |



- Riigiteataja. (2023). *Perekonnaseadus*. [Viidatud 10.03.2025]  
<https://www.riigiteataja.ee/akt/106072023007>

- *Perekonnaõpetus*. (n.d.). <https://xn--perekonnapetus-opb.ee/>

**Film:**

- Juurikas, I. (Režissöör). (2013). *Kertu* [Film]. ERR Jupiter. <https://jupiter.err.ee/1608670594/kertu>

## Ühiskonnaõpetuse ainekava

### Õppeaine kirjeldus

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetus peab olema vastavuses tänapäeva sotsiaalteaduste arengu ja ühiskonna vajadustega. Õpilased omandavad sotsiaalse kirjaoskuse, s.o teadmised, oskused ja hoiakud, mida on vaja, et tulla vastutustundlikult toime muutuv ja mitmekultuurilises keskkonnas. Õppeaine eesmärk on luua eeldused, et kujuneks aktiivne, kompetentne ja vastutustundlik kodanik, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada, võtab vastutuse oma otsuste eest ning on avatud uutele ideedele ja elukestvatele õppimisele.

Õppeaine omandamisega valmistuvad õpilased toimima teadlike kodanikena demokraatlikus ühiskonnas. Gümnaasiumi ühiskonnaõpetus käsitleb nüüdisaegse ühiskonna sotsiaalseid suhteid ning protsesse ja tutvustab ühiskonnaelu põhivaldkondade (majanduse, poliitika, õiguse) korraldust ning toimimist. Kõiki valdkondi analüüsitakse nii ühiskonna kui terviku kui ka indiviidi positsiooni ja rollide põhjal. Põhikoolis omandatud teadmisi Eesti riigi ja ühiskonna toimimisest laiendatakse Euroopa ning maailma probleemide käsitlemisega. Eesti ja Euroopa temaatika kõrval arutatakse ka olulisi globaalseid ühiskonnaprobleeme. Õpilane puutub ühiskonnas kokku erinevate eluvaldkondade ja situatsioonidega. Et toetada õpilase sotsialiseerumist ning ühiskondliku kompetentsuse kujunemist, hõlmab ainekava mitmekesiseid teemasid inimõigustest autoriõiguste ja tarbijakaitseni. Kiiresti muutuv ühiskonnas jääb õpetaja ülesandeks pöörata tähelepanu aktuaalsetele teemadele ja probleemidele ning arutada õpilastega nende üle. Seejuures toetatakse nii õpilaste dialoogipidamise oskuse kui ka iseseisva kriitilise analüüsioskuse ja otsustusvõime kujunemist. See aitab õpilastel seada isiklikke eluplaane ning mõista erinevate vaadete ja demograafiliste ja sotsiaalmajanduslike tunnustega inimesi.

Ühiskonnaõpetuse kaks kursust koosnevad viiest teemavaldkonnast:

- 1) ühiskond ja selle areng;
- 2) riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas;
- 3) majanduse toimimine;
- 4) üleilmastumine, jätkusuutlik areng;
- 5) kommunikatsioon ja infopädevus.

Riigi ja demokraatliku riigivalitsemise teemavaldkonnas käsitletakse riigi funktsioone ja demokraatliku valitsemise põhimõtteid.

Ühiskonna ja selle arengu teemavaldkonnas käsitletakse ühiskonna toimimist ning kodaniku võimalusi ja vastutust.

Majandust käsitlev teemavaldkond valmistab noori ette majanduselus osalemiseks, sh hindama realistlikult oma ressursse, toimima rahatargalt; aitab kujundada noorte valmisolekut erinevateks karjäärivalikuteks.

Rahvusvahelise suhtluse, üleilmastumise ja jätkusuutliku arengu käsitlemisel laiendavad õpilased oma teadmisi rahvusvahelistest organisatsioonidest ja globaalsetest väljakutsetest. Eesmärk on õppida nägema, kuidas saab igaüks muuta maailma turvalisemaks ja humansemaks.

Ühiskonnaõpetus kujundab õpilastes järgmisi väärtusi ja hoiakuid: seaduslikkus ja isiklik vastutus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, intellektuaalomandi väärtustamine, salliv suhtumine erinevustesse, lugupidav suhtumine erinevatesse kultuuridesse, säästev eluviis ning orienteeritus elukestvate õppele, eelarvamuste, sh rassismi ja ksenofoobia taunimine.

Ühiskonnaõpetuses lõimuvad teiste sotsiaalainete teadmised, oskused ja väärtushinnangud ning eelmistes kooliastmetes õpitu, ühtlasi süvenevad teooria õppimise ja praktilise tegevuse kaudu varem omandatud teadmised ühiskonnast. Õpitavat käsitletakse nii, et ühelt poolt omandavad õpilased tervikpildi vastastikku seotud sootsiumist, kuid teiselt poolt oskavad sotsiaalsest kontekstist tulenevalt alati hinnata oma positsiooni ja valikuid.

Ühiskonnaõpetus on tihedalt seotud ajaloo, geograafia, bioloogia ja inimeseõpetusega. Näiteks käsitletakse geograafias põhjalikumalt rahvastiku-, linnastumis- ja maailmamajandusprobleeme ning nende seoseid üleilmastumisega. Samal ajal süvendab ühiskonnaõpetus ajalooõpetuse kaudu saadud teadmisi riigist. Õiguse, riigikaitse, filosoofia ja usundiõpetuse valikkursused avardavad veelgi õpilaste teadmisi oma ja teistest kultuuridest ning ühiskonnast, toovad enam esile mitmekultuurilisuse ja globaliseerumise dimensiooni, et luua seoseid ning märgata sarnast ja erinevat.

Õppematerjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja igapäevaeluga seostatult. Suurt tähelepanu pööratakse õpilastes aine vastu huvi äratamisele, õpimotivatsiooni kujundamisele. Õppes rakendatakse aktiivõppemeetodeid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, uurimisprojektid ning kaasalöömine kodanikualgatuslikes ettevõtmistes. Olulised on uurimuslikud õpivõtted, millega õpilased omandavad probleemide esitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanamise ja tegemise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused. Aine omandamisele aitavad kaasa õppekäigud, ekskursioonid, kohtumised erinevate inimestega jms. Õppekirjandusele lisaks kasutatakse erinevaid materjale ja teabetekste, dokumente, elektroonilisi andmebaase, õppefilme jms.

Pärnu Koidula gümnaasiumi eripära ühiskonnaõpetuse õpetamisel seisneb meie koostöös Euroopa Liidu institutsioonidega, olles pikaajaline koostööpartner Euroopa Parlamendi partnerkoolide programmis ning Euroopa õppesuuna süvendatud

eurointegratsiooni-fookusega õppel, mida toetab lõiming „Inimene ja õigus“ kursusega.

## **Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud**

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab, väärtustab ja kaitseb inimõigusi ning põhivabadusi;
- 2) austab demokraatia põhimõtteid, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas;
- 3) määratleb ennast Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna, teadvustab oma kohustusi ning vastutust kodanikuna;
- 4) toetab oma käitumisega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut ning kavandab teadlikult oma tulevikku;
- 5) austab enda ning teiste inimväärikust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse ning arvestab nende erivajadusi;
- 6) mõistab ning austab oma ja teiste rahvaste kultuuri väärtuslikkust, erinevaid maailmavaatelisi tõekspidamisi (v.a inimsusevastased) ning saab aru kultuuride dialoogi tähendusest ja vajalikkusest;
- 7) märkab, uurib ning seostab ühiskonna protsesse ja arengut ning aitab võimaluste piires probleemidele lahendusi leida;
- 8) omandab majandusliku mõtlemise alused ja oskuse toimida turumajanduse tingimustes;
- 9) mõistab riiklikult reguleeritud maksusüsteemide vajalikkust riigi toimimisel ning käitub õigusteadliku, kohusetundliku ja oma riigi käekäigust hooliva kodanikuna;
- 10) põhjendab ning kaitseb oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult ning osaleb arutelus ja väitluses;
- 11) oskab eristada emotsionaalseid ja poliitiliselt kallutatud hinnanguid objektiivsest tõest;
- 12) austab igaühe õigust isiklikule arvamusele ning sõnavabadusele;
- 13) hangib eesmärgipäraselt teavet ühiskonna kohta erinevatest allikatest, suudab seda tõlgendada, üldistada, kriitiliselt hinnata, talletada ja edastada, järgides seejuures autoriõigust.

## **Gümnaasiumi õpitulemused**

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhijooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimemehhanisme ning oskab ennast ühiskonna arenguga suhestada;

- 2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust, rahvusvahelisi õigusnorme ja õigusakte; järgib seadusi ning toimib oma õiguste ja kohustuste järgi;
- 3) iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ning kultuurilise suhtlemise põhimõtteid, nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse, tunneb tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ning mõistab oma rolli maailmakodanikuna;
- 4) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimetehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi ning otsida teavet sobivate eneserakendus- ja edasiõppimisvõimaluste kohta;
- 5) teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana, analüüsib oma käitumise tagajärgi ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil (kliimamuutus, õiglane kaubandus, ületarbimine jms);
- 6) määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduse ühiskonnas; osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodaniku-algatusprojektides; oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, saab aru õigustekstist ning sotsiaal-majanduslikust teabest; oskab leida vajalikku infot, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, väärtustades ja arvestades autoriõiguste kaitset.

## Ühiskonnaõpetuse kursusekavad

### G3 1. kursus „Ühiskonna areng ja demokraatia“

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Õppekava                           | RÕK                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Valdkond                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Kursuse nimetus/pealkiri           | Ühiskonna areng ja demokraatia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Eelduskursused                     | puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Lõiming                            | Lähiajalugu I, II, III, Üldajalugu, Filosoofia, Rahvastik ja majandus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Õppetöö korraldus                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Kursuse lühikirjeldus              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid | Vastavalt õppeaine „Ühiskonnaõpetus“ ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Kursuse õppesisu                   | <p>Ühiskond ja selle areng<br/>Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid. Rahvastiku sotsiaal-majanduslik jaotus ja ühiskonna kihistumine.<br/>Rahvusvahemused, vähemusrahvused. Religioosne mitmekesisus. Haridus sotsiaalmajandusliku staatuse tegurina. Sotsiaalne mobiilsus. Ühiskonna sidusus. Sotsiaalne õiglus. Majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus. Vaesus. Vaesuse leevendamise meetmed. Sotsiaalsed institutsioonid: perekond, riik, turg, meedia.<br/>Nüüdisühiskond ja selle kujunemine. Avalik ja erasektor. Kodanikuühiskond. Tööstusühiskond. Postindustriaalne ühiskond. Infoühiskond. Teadmishiskond. Siirdeühiskond. Heaoluühiskond. Ühiskonna jätkusuutlikkus.<br/>Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus<br/>Riik ja riigi vormid. Riigi põhitunnused. Riigi funktsioonid. Riigiorganid. Poliitiline režiim: demokraatia, diktatuur. Autoritaarne ja totalitaarne režiim. Parlamentaarne ja presidentaalne demokraatia. Demokraatia ohud.<br/>Õigusriik ja võimude lahusus. Õigusriigi põhimõtted. Võimude lahusus ja tasakaalustatus. Kõrgem seadusandlik võim. Parlamendi struktuur ja ülesanded. Opositsioon, koalitsioon. Seadusloome. Kõrgem täidesaatev võim. Valitsuse moodustamine. Enamus- ja vähemusvalitsus. Valitsuse ülesanded. Riigipea. Riigipea roll parlamentarismi ja presidentialismi korral. Kohtuvõim. Eesti kohtusüsteem. Õigusvahemees (ombudsman), õiguskantsler. Euroopa Kohus. Euroopa Inimõiguste Kohus. Avalik teenistus. Bürokratia. Riigikontroll.<br/>Kohalik omavalitsus, selle struktuur ja ülesanded. Keskvõimu ja kohaliku võimu suhe. Inimõigused. Inim- ja</p> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>kodanikuõigused. Võrdõiguslikkus. Sotsiaalsed õigused ja sotsiaalne kaitse. Rahvusvahelised ja riigisisised inimõiguste kaitse mehhanismid. Inimõiguste rikkumine. Inimkaubandus. Lapstööjõud. Poliitilised ideoloogiad. Ideoloogia mõiste ja tähendus riigivalitsemises. Liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia. Vasak- ja parempoolsus erinevates poliitikavaldkondades. Äärmusideoloogiad (natsism, fašism, kommunism, islami fundamentalism). Valimised. Demokraatlike valimiste põhimõtted. Peamised valimissüsteemid. Valimiskäitumine, valimiste tulemused. Riigikogu. Kohalike omavalitsuste volikogude ja Euroopa Parlamendi valimised Eestis. E-valimised. Erakonnad ja kodanikuühendused. Huvid, nende realiseerimine ühiskonnas. Erakonnad. Huvirühmad. Kodanikuühiskond, kaasamine. Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine. Euroopa Liidu institutsioonid ja nende ülesanded: Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus. Euroopa Liidu poliitikavaldkonnad.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Kursuse õpitulemused | <p>Kursuse läbinud õpilane:</p> <p>Ühiskond ja selle areng</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kirjeldab nüüdisühiskonda, selle struktuuri ning toimimispõhimõtteid, ühiskonnaelu valdkondi ja nende omavahelist seotust ning oskab ennast suhestada ühiskonna arenguga;</li> <li>2) tunneb demokraatia põhimõtteid ning vorme, analüüsib ja väärtustab demokraatia võimalusi (sh kodanikuaktiivsust) ning hindab ohte;</li> <li>3) iseloomustab nüüdisühiskonna peamisi probleeme Eestis, Euroopas ja maailmas, analüüsib sotsiaalsete pingete ja probleemide tekke põhjusi, kirjeldab sellest tulenevaid ohte ning on valmis oma võimaluste piires lahenduste leidmisele kaasa aitama;</li> <li>4) teab euroopalikke põhimõtteid sotsiaalkaitse alal ning oskab vajaduse korral otsida abi;</li> <li>5) on kujundanud oma kodanikupositsiooni Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis ning tunneb kodanikualgatuse võimalusi;</li> <li>6) tunneb ning järgib inim- ja kodanikuõigusi ning -vabadusi, seisab vastu humanistlike ja demokraatlike väärtuste eiramisele ning tunneb kodanikuvastutust;</li> <li>7) oskab koguda sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, sh meediast, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ning kasutada;</li> <li>8) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid nüüdisühiskond, tööstusühiskond, postindustriaalne ühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond, heaoluühiskond, siirdeühiskond, demokraatia, ühiskonna</li> </ol> |

|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|              | <p>jätksuutlikkus, kodanikuühiskond, avalik, äri- ja mittetulundussektor, otsene ja esindusdemokraatia, huvirühm, mittetulundusühing, sotsiaalne mobiilsus, inim- ja kodanikuõigused, intellektuaalomand, pluralism, sotsiaalne turvalisus, sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi, ühishüved.</p> <p>Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus</p> <p>1) kirjeldab demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Eestis ja Euroopa Liidus ning valitsemises osalemise võimalusi;</p> <p>2) iseloomustab poliitilisi ideoloogiaid ja kujundab oma põhjendatud eelistused;</p> <p>3) tunneb Eesti ja Euroopa Parlamendi valimissüsteemi ning mõistab oma kohustust valijana;</p> <p>4) oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ja teisi õigusakte ning kaitsta seaduslike vahenditega oma huve ja õigusi;</p> <p>5) oskab suhelda vajaduse korral riigi- ja kohalike asutustega;</p> <p>6) on kursis ühiskondlik-poliitiliste sündmustega, mõistab tänapäeva ühiskonna probleeme ning pakub võimaluse korral lahendusi;</p> <p>7) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid riik, monarhia, vabariik, unitaarriik, föderatsioon, konföderatsioon, parlamentarism, presidentialism, kodakondsus, demokraatia, diktatuur, avalik haldus, bürokraatia, korruptsioon, ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia, erakond, vasakpoolsus, parempoolsus, tsentrism, õigusvahemees (ombudsman), õiguskantsler, riigikontroll, majoritaarne ja proportsionaalne valimissüsteem, e-valimised, õigusriik, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, fraktsioon, täidesaatev võim, koalitsioonivalitsus, enamus- ja vähemusvalitsus, kohtuvõim, riigipea, põhiseaduslikkuse järelevalve, regionaalpoliitika, kohalik võim, Euroopa Liit, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus, Euroopa Nõukogu, Euroopa Inimõiguste Kohus.</p> |
| Hindamisviis | <p>Kursusehinde moodustavad:</p> <p>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: ühiskond ja selle areng; nüüdisühiskond; õigusriik, võimude lahusus ja valimised</p> <p>Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |



|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             | Distsantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i> -koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.                                                                                    |
| Hindamiskriteeriumid                                        | Õpilane: <ol style="list-style-type: none"> <li>1) mõistab ühiskonna mõistet ning nüüdisühiskondade kujunemislugu;</li> <li>2) analüüsib nüüdisühiskonna valupunkte ja demokraatlikke väärtusi;</li> <li>3) tunneb demokraatlikku valitsemiskorraldust. Mõistab Eesti riigiivalitsemise ülesehitust.</li> </ol> |
| Õppekirjandus<br>Õppematerjalid<br>Lisamaterjalid<br>Lingid | Loengumaterjalid                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

**G3 2. kursuse „Majandus ja maailmapoliitika“**

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppekava</b>                           | <b>RÕK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Valdkond</b>                           | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Kursuse nimetus/pealkiri</b>           | Majandus ja maailmapoliitika                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Eelduskursused</b>                     | puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Lõiming</b>                            | Lähiajalugu I, II, III, Üldajalugu I, Filosoofia, Rahvastik ja majandus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Õppetöö korraldus</b>                  | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Kursuse lühikirjeldus</b>              | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid</b> | Vastavalt õppeaine „Ühiskonnaõpetus“ ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Kursuse õppesisu</b>                   | <p>Riik ja majandus</p> <p>Riik ja majandus. Ühiskonna majandusressursid ehk tootmistegurid. Ettevõtlikkus. Majandussüsteemid. Majanduse sektorid, nende arengusuundumused. Ettevõtlikkus. Riigi roll majanduse korraldamises. Euroopa Liidu roll Eesti majanduses. Euro. Majandusarengu tsüklilisus. Väliskaubanduse piirangud. Makromajanduse põhinäitajad: sisemajanduse kogutoodang, eelarvetasakaal, inflatsioon, tarbijahinnaindeks. Impordi-eksporti tasakaal. Riigi välisvõlg. Fiskaalpoliitika. Riigieelarve. Maksukoormus. Maksud. Tööturg ja hõive. Tööjõud ja mitteaktiivne rahvastik. Tööturg. Rollid tööturul. Tööhõive. Tööpuudus, tööjõupuudus. Hõivepoliitika Eestis ja Euroopa Liidus. Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed. Tööränne. Ettevõtlust, töösuhteid ja intellektuaalse omandi kaitset reguleerivad tähtsamad õigusaktid. Tarbimine ja investeerimine. Üksikisik turumajanduskeskkonnas. Vajadused, võimalused ja tarbimiskäitumine. Ostukorv. Laenud, laenuriskid. Tarbijakaitse. Investeerimine, aktsiad. Pensionifondid.</p> <p>Maaailma areng ja maailmapoliitika</p> <p>Nüüdisaja maailma mitmekesisus ja rahvusvaheline suhtlemine. Maailma rassiline, rahvuslik ja religioosne mitmekesisus. Maailma arengu ebahütlus. Rahvusvahelise suhtlemise põhimõtted ja viisid. Vastuolud tänapäeva maailmas. Riikidevaheline koostöö, vastuolude ületamise võimalused. Rahvusvaheline julgeolek ja koostööorganisatsioonid: G7, OECD, Euroopa Nõukogu, NATO, ÜRO. Üleilmastumine. Globaalprobleemide mõju riikide seotusele, lahenduste otsingud. Humanitaarõiguse põhimõtted ja olemus; rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumise juhtumid. Lapssõdurid. Illegaalne immigratsioon ja põgenikud. Inimkaubandus.</p> |

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kursuse<br/>õpitulemused</b> | <p>Riik ja majandus</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimimisest ja erinevatest majandussüsteemidest;</li> <li>2) iseloomustab riikide majandusliku suhtlemise põhimõtteid;</li> <li>3) väärtustab säästva majanduse põhimõtteid;</li> <li>4) tunneb tarbija ning ettevõtja rolli ühiskonnas, mõistab nende ühis- ja vastandlikke huve;</li> <li>5) tunneb maksupoliitikat, selle mõju üksikisikule ja ühiskonnale, väärtustab maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse;</li> <li>6) teab oma võimalusi ning oskab käituda tööturul; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust;</li> <li>7) oskab leida majandusteavet, kasutada selle töötlemiseks asjakohaseid statistilisi meetodeid ning esitada tulemusi suuliselt, visuaalselt ja kirjalikult;</li> <li>8) tunneb töösuhteid, ettevõtlust ning intellektuaalse omandi kaitset reguleerivaid olulisemaid õigusakte;</li> <li>9) teab ja kasutab kontekstis mõisteid majandusressurss, turumajandus, segamajandus, makromajanduspoliitika, fiskaalpoliitika, rahapoliitika, SKT, inflatsioon, tarbijahinnaindeks, import, eksport, proportsionaalne ja progressiivne tulumaksusüsteem, otsene ja kaudne maks, sotsiaalkindlustusmaks, töötuskindlustusmaks, brutopalk, netopalk, varimajandus, ümbrikupalk, tööturg, tööhõive, tööpuudus, tööjõupuudus, aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed, heitunu, innovatsioon, autoriõigus, indikatiivne ostukorv, tarbijakaitse, tööandja, töövõtja, toll, Euroopa ühisturg, euro.</li> </ol> <p>Maaailma areng ja maailmapoliitika</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) teab tähtsamaid globaalprobleeme ja tunneb kaasvastutust nende lahendamise eest;</li> <li>2) iseloomustab nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse; osaleb ühiskonna arengu aruteludes ning mõistab rahvusvaheliste kodanikualgatusprojektide tähtsust probleemidele osutamisel ja nende lahendamisel;</li> <li>3) analüüsib poliitiliste konfliktide põhjusi ja tagajärgi ning soovib konfliktide ületamiseks argumenteeritud lahendusi;</li> <li>4) kasutab infotehnoloogiavahendeid infot otsides, tõlgendades ja vahendades, arvestades ning väärtustades autoriõiguste kaitset;</li> <li>5) tunneb humanitaarõiguse norme, nendest tulenevaid piiranguid ja kaitset; austab elu ning inimväärikust.</li> </ol> |
| <b>Hindamisviis</b>             | <p>Kursusehinde moodustavad:</p> <p>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             | <p>jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: riik ja majandus; maailmaareng ja maailmapoliitika.</p> <p>Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p> |
| Hindamiskriteeriumid                                        | <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) mõistab majanduse olemust ja toimimismehhanisme tänapäeva ühiskonnas;</li> <li>2) tunneb majanduse põhimõisteid ja -süsteeme;</li> <li>3) analüüsib maailmapoliitika rolli 21. sajandil;</li> <li>4) tunneb rahvusvahelisi organisatsioone ning nende kohta rahvusvaheliste suhete süsteemis;</li> <li>5) arutleb globaalprobleemide üle.</li> </ol>                                                                                                                                |
| Õppekirjandus<br>Õppematerjalid<br>Lisamaterjalid<br>Lingid | Loengumaterjalid                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

**G3E 3. kursuse „Inimene ja õigus“**

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppekava</b>                          | <b>RÕK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Valdkond</b>                          | Sotsiaalsed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Kursuse nimetus/pealkiri</b>          | Inimene ja õigus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Eelduskursused</b>                    | puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Lõiming</b>                           | Lähiajalugu I, II, III, Filosoofia, TTÜ Euroopa õiguse õppetool                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Õppetöö korraldus</b>                 | 35 tundi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Kursuse lühikirjeldus</b>             | RÕK Lisa 5 järgi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid</b> | Vastavalt õppeaine „Ühiskonnaõpetus“ ainekavale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Kursuse õppesisu</b>                  | <p>Mis on õigus ja kuidas see tekkis?</p> <p>Õigus ja selle teke, õiguse kodifitseerimine, tavaõigus, seadus, kohus, õigussüsteem, Rooma õigus, inimõigused, kodanikuõigused, Mandri-Euroopa õigussüsteem, Anglo-Ameerika õigussüsteem, kohtupretsedent.</p> <p>Asjaõigus</p> <p>Leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, lepingute areng, riigi roll lepingute täitmisel, lepingute sõlmimine, notariaalne leping, notar, lepingu täitmine, lepingu mittetäitmine, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, mittevaraline kahju, viivis, leppetrahv, käendus, omand, valdused, hüpoteegid, servituudid, intellektuaalomand.</p> <p>Karistamine ja karistusõigus</p> <p>Süütegude, süüteo koosseis, tahtlus, kavatsatud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, karistuse eesmärgid, aegumine, süütuse presumpatsioon.</p> |
| <b>Kursuse õpitulemused</b>              | <p>1) tunneb õiguse olemust ja põhimõtteid ning Eesti õigussüsteemi;</p> <p>2) on kursis muutustega õigussüsteemis;</p> <p>3) kasutab õiguslaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;</p> <p>4) valdab tahet ja võimet osaleda õiguslastes diskussioonides, oskab iseseisvalt toimida teda puudutavate lihtsamate õigusprobleemide puhul;</p> <p>5) on omandanud õiguskäitumise seisukohast olulisi kriitilise mõtlemise, analüüsi, suhtlemise, vaatluse ja probleemide lahendamise oskusi;</p> <p>6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid õigus, tavaõigus, seadus, kohus, õigussüsteem, inimõigused, kodanikuõigused, Mandri-Euroopa õigussüsteem, Anglo-Ameerika õigussüsteem, eraõigus, avalik õigus, õiguse allikas, rahvaste enesemääramisõigus, õigusliku järjepidevuse printsiip, õigusriik, õigussuhe, subjektiivne õigus, juriidiline kohustus, juriidiline fakt, tegu,</p>                                 |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>sündmus, õigussuhte subjekt, õigussuhte objekt, juriidiline isik, õigusvõime, teovõime, inimõigused, põhiõigused, kodanikuõigused, autoriõigused, inimõiguste subjekt, pärimine ja pärandamine, perekond, perekonnaseisuasutus, perekonnaseisuakt, perekonnaseisutunnistus, abieluvaraleping, ühisvara, lahusvara, ülalpidamiskohustus, elatis, elatisraha, vanemlikud õigused, pärimine, pärandaja, pärand, pärija, annak, pärandi avanemine, pärimisleping, testament, seaduse järgi pärimine, omand, valdus, asi, kinnisasi, vallasasi, omaabi, kinnistu, piiratud asjaõigused, leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, notariaalne leping, notar, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, mittevõrreline kahju, viivis, leppetrahv, käendus, tööleping, katseaeg, töövaidluskomisjon, töövõtuleping, avalik teenistus, tarbija, kaup, teenus, kvaliteet, hind, pretensioon, süütegu, süütegu koosseis, tahtlus, kavatsatud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, aegumine, kohtumenetlus, tsiviilasi, haldusasi, kriminaalasi, maakohus, halduskohus, ringkonnakohus, riigikohus, hagiavaldus, võistlevuse printsiip, uurimisprintsiip, süütuse presumptsioon, esindaja, kaitsja.</p> |
| Hindamisviis         | <p>Kursusehinde moodustavad:<br/>Kaks vähemalt kokkuvõtvat hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: lepingud ja lepingulised suhted; mis on õigus?; karistusõigus. Grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.</p> <p>Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Hindamiskriteeriumid | <p>Mis on õigus ja kuidas see tekkis?</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) saab aru nüüdisaja õiguse struktuurist;</li> <li>2) suudab määrata õigussuhteid edaspidiste õpingute käigus.</li> </ol> <p>Asjaõigus</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) on omandanud algteadmised asjaõigusest ning oskab orienteeruda omandisuhetes;</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                         | <p>2) on omandanud praktilisi oskusi asjaõiguse toimimisest igapäevaelu tasandil.</p> <p>Karistamine ja karistusõigus</p> <p>1) on omandanud teadmisi karistusõiguse eesmärkidest ja olulisematest põhimõtetest;</p> <p>2) teab, miks mõni taunitav tegu on kriminaalkorras karistatav ja teine mitte;</p> <p>3) mõistab süütegude eest kohaldatavaid karistusi ning teab karistamist välistavaid asjaolusid;</p> <p>4) on teadlik vajadusest võidelda ennetavalt kuritegevuse vastu.</p> |
| <b>Õppekirjandus</b><br><b>Õppematerjalid</b><br><b>Lisamaterjalid</b><br><b>Lingid</b> | <p>Loengu- ja seminarimaterjalid õigusprobleeme käsitlevate kaasustega. Teemakohased õigusaktid.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

## Valikained

### Valikõppeaine „Psühholoogia“

#### 1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab inimese taju, tähelepanu, mälu, õppimise, mõtlemise, emotsioonide, motivatsiooni, isiksuse, vaimsete võimete ja sotsiaalsete protsesside põhilisi seaduspärasusi ning tunneb neid enda ja teiste käitumises;
- 2) teab psühholoogias kasutatavaid põhilisi uurimismeetodeid ning eristab teaduslikku teadmist tavateadmisest;
- 3) tunneb igapäevaelus kasutatavaid psühholoogiaga seotud mõisteid ja kontseptsioone;
- 4) oskab rakendada psühholoogia seaduspärasusi enda õppimist analüüsides ning õpioskusi arendades;
- 5) mõistab inimeste erinevuste päritolu ja individuaalsust ning väärtustab individuaalseid ja kultuurilisi erinevusi;
- 6) analüüsib põhiliste sotsiaalsete protsesside mõju inimese käitumisele igapäevaelus;
- 7) mõistab ja kirjeldab psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi igapäevaelus ja rakendab psühholoogiateadmisi enda karjääriplaani koostamisel;
- 8) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende töö väärtust ühiskonnas.

#### 2. Õppeaine kirjeldus

Kursus „Psühholoogia“ loob terviku, mõtestades seni omandatud kõrgemal tasemel, kus rõhk on olulistel uurimustel ja katsetel, millega psühholoogilised teadmised on saadud. Omandatakse valmidus mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele. Õpilastel kujuneb arusaam psühholoogiast kui inimese tunnetust ja käitumist uurivast teadusest.

Kursus toetab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja õpipädevuse kujunemist. Õppe valikul lähtutakse inimeseõpetuse üldisest eesmärgist, et toetada õpilase isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist.

Õpe on aine eesmärkidest lähtudes õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult



elulähedane. Kursuse õppesisu käsitletakse psühholoogiateadmiste allikatest ning nende teadmiste igapäevaelus rakendamise võimalustest lähtudes.

Psühholoogias õpitakse teatud teemasid ülevaate korras ning teatud teemasid sügavuti. Teemad võivad nii üksteisele järgneda kui olla ka integreeritud, et saavutada oskuste-, teadmiste- ja väärtustepõhised õpitulemused. Teistest õppeainetest on kursus tihedalt seotud loodusvaldkonna ja teiste sotsiaalvaldkonna ainetega.

Gümnaasiumi valikkursuse õpetamise eesmärk on toetada tervikliku, iseseisva ja teisi arvestava inimese kujunemist, taotledes, et õpilane omandab teadmisi psühholoogia põhiliste seaduspärasuste ja nende uurimise kohta; mõistab ja väärtustab psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi igapäevaelus, sh tervikliku karjääri kujundamisel.

### 3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Kursuse maht on 35 tundi. Neist 9 auditoorset tundi (5 seminari) ja 16 tundi veebikeskkonnas Moodle. Kursuse läbiviimise eelduseks on õpilaste huvi psühholoogiateadmiste vastu.

Valikõppeainet õpetades korraldatakse järgmisi õppetegevusi:

- 1) auditoorsed loengud  
ja/või iseseisev töö veebipõhises õpikeskkonnas (Moodle) teoreetiliste algteadmiste omandamiseks;
- 2) individuaalne juhendamine psühholoogia- alase ettekande/uurimistöö, referaadi koostamisel seminari ettekandeks;
- 3) andmekogumis-, andmetöötlus- ja analüüsimeetodite rakendamine psühholoogia- alases seminaritöös
- 4) iseseisev töö erinevate psühholoogia-alaste materjalide ja allikatega, sh elektrooniline teabeotsing ning tutvumine erialase kirjandusega;
- 5) psühholoogia-alaste infoallikate kriitiline analüüs;
- 6) avalik esinemine.

### 4. Füüsiline õpikeskkond

Kursuse auditoorsed tunnid ja seminarid ning avalik esinemine toimub klassiruumis, kus on internetiühendusega arvuti ja projektor. Iseseisvate ülesannete täitmiseks veebipõhises keskkonnas võimaldab kool kasutada raamatukogus olevaid internetiühendusega arvuteid. Veebipõhise e-õppe korraldamine eeldab juurdepääsu vastavale õpikeskkonnale sh Moodle õpikeskkonnale.

Õpilane võib kasutada eksperimendi või katsete korraldamiseks koolis olevaid spetsiaalseid vahendeid, järgides nii ohutusnõudeid kui ka eetilisi norme. Kool ei ole kohustatud tagama õpilasele eksperimentide ja katsete sooritamiseks vajalikke vahendeid.

**Kursus „Psühholoogia“**

| Õppekava        | KÕK                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Valdkond        | Ainevaldkond „Valikõppeained”                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Kursuse nimetus | Valikkursus „Psühholoogia”                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Eelduskursused  | puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Lõiming         | <p>Bioloogia- närvisüsteemi, aju ehitus ja füsioloogia, vaimne tervis, meeleeelundite ja närvisüsteemi tervishoid.</p> <p>Inimeseõpetus- inimestevahelised suhted perekonnas, suhete loomine ja hoidmine, lapse areng, kasvatus, konfliktide lahendamine, positiivne mõtlemine, emotsioonide juhtimine, isiksuse areng, tervis ja ohutus, abi leidmine probleemide korral.</p> <p>Matemaatika- uurimismeetodid, statistika- uurimisandmete kogumine, töötlemine ja analüüs, (arvandmed, joonised, gaafikud ja tabelid).</p> <p>Informaatika, uurimistöö alused- uurimisandmete töötlemine ja analüüs erinevate statistiliste programmidega (Microsoft Excel, SPSS jt. Uurimistöö meetodid psühholoogias.</p> <p>Ajalugu- sotsiaalne tajus, psühholoogiateaduse areng ajaloos, psühholoogia rakendused.</p> <p>Ühiskonnaõpetus- sotsiaalpsühholoogia, sotsiaalne tajus, sotsiaalsed suhted ja institutsioonid, inimõigused, sotsiaalsed õigused, poliitilised ideoloogiad, valimiskäitumine, tarbimiskäitumine, riik ja riigi vormid, võim, õigus, juhtimisstiilid, tööturg, ettevõtlus, seadusloome, EV õigusaktid, rahvusvahelised suhted.</p> <p>Võõrkeeled- psühholoogialane terminoloogia, lisakirjandus, õppematerjalid.</p> <p>Kunstiained- tähelepanu, tajus, mõtlemine ja loovus, muusika- ja kunsti mõju inimese psüühikale, muusika- ja kunstiteraapia.</p> <p>Kehaline kasvatus-kehalise ja vaimse tervise seos, hoiakud, motivatsioon, koostöö, sotsiaalsed suhted.</p> |

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppetöö korraldus</b>     | 35 tundi. Neist 9 auditoorset tundi (5 seminari) ja 16 tundi veebikeskkonnas Moodle.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Kursuse lühikirjeldus</b> | <p>Õppimine internetipõhises õpikeskkonnas Moodle suurendab õpilaste iseseisva töö oskust, ajaplaneerimist ja oskust teha koostööd kasutades digitaalseid suhtluskanaleid. Samuti omandatakse valmidus mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele.</p> <p>Kursuse jooksul toimub 9 auditoorset seminari. Seminaridest osavõtt on kohustuslik. Seminarides toimuvad õpilaste ettekanded, rühmatööde arutelu, külalislektorite loengud, õpitu tagasiside ja analüüs. Seminarideks sobiv aeg lepitakse õpilastega eelnevalt kokku.</p> <p>Kursuse teemade valikul on toetutud uurimustele ja katsetele, mis annavad valmiduse mõista psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi eelkõige enda ja teiste käitumise seletamiseks.</p> <p>Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane.</p> <p>Kursuse õppesisu käsitletakse psühholoogiaalaste teadmiste allikatest ning nende teadmiste igapäevaelus rakendamise võimalustest lähtudes.</p> <p>Olulised on kolm valdkonda:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) avar metoodiline repertuaar, sealhulgas aktiivõppemeetodid (foorumiarutelud, rollimängud, rühmatööd, paaristööd, juhtumianalüüsid, ajurünnakud Moodle'i keskkonnas ja auditoorses õppes seminaris jne) ning praktilised ülesanded (nt katsed, vaatlused, intervjuud jne), mis võimaldavad õpilastel ise avastada ja oma kogemusele tuginedes uurida psühholoogia olulisemaid seaduspärasusi ning mõista teoreetilisi teadmisi;</li> <li>2) individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;</li> <li>3) õppe sidumine koolivälise eluga (nt projektitööd, uurimistööd, kohtumised erinevate inimestega jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist.</li> </ol> <p>Psühholoogias õpitakse teatud teemasid ülevaate korras ning teatud teemasid sügavuti. Teemasid võib käsitleda nii</p> |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | <p>üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste-, teadmiste ja väärtuste põhised õpitulemused.</p> <p>Teistest õppeainetest on kursus tihedalt seotud loodusvaldkonna ja teiste sotsiaalvaldkonna ainetega.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Kursuse õppe- ja kasvatus-eesmärgid | <p>Kursus „Psühholoogia“ loob terviku, mõtestades seni omandatud kõrgemal tasemel, kusjuures rõhk on olulistel uurimustel ja katsetel, millega psühholoogilised teadmised on saadud. Samuti omandatakse valmidus mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele. Õpilastel kujuneb arusaam psühholoogiast kui inimese tunnetust ja käitumist uurivast teadusest. Kursus toetab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja õpipädevuse sh digipädevuste kujunemist.</p> <p>Gümnaasiumi valikkursuse eesmärgid on toetada tervikliku, iseseisva ja teisi arvestava inimese kujunemist, taotledes, et õpilane omandab teadmisi psühholoogia põhiliste seaduspärasuste ja nende uurimise kohta ning mõistab nende rakendamise võimalusi igapäevaelus, väärtustades neid.</p> <p>Osaliselt veebipõhine kursus toetab õpilaste iseseisva töö oskust ja digipädevuste omandamist.</p> |
| Kursuse õppesisu                    | <p>1)Psühholoogia kui teadus. Teaduslik psühholoogia ja rahvapsühholoogia. Psühholoogia uurimismeetodid. Psühholoogia harud ja seos teiste teadustega. Tunnetuse ja tegevuse bioloogiline alus</p> <p>2) Inimese närvisüsteem: perifeerne ja kesknärvisüsteem. Närviraku ehitus ja talitus. Meeleelundid ning aistingud.</p> <p>3)Taju ja tähelepanu. Taju ja selle omadused. Tajukujundi tekkimine. Taju liigid: sügavus-, liikumis, ruumitaju. Tahtlik ja tahtmatu tähelepanu.</p> <p>4) Mälu. Töömälu ja pikaajaline mälu. Episoodiline, semantiline ja protseduuriline mälu. Mäluprotsessid: salvestamine, meenutamine, unustamine.</p> <p>5) Õppimine, teadmised ja oskused. Õpiviisid: harjumine, tingimine, sotsiaalne õppimine, teadmiste konstrueerimine.</p> <p>6) Mõtlemine. Mõtlemise elemendid: kujundid, mõisted,</p>                                                                                                              |

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | <p>skeemid. Keel ja mõtlemine. Probleemide lahendamine ja loov mõtlemine.</p> <p>7) Emotsioon. Emotsiooni komponendid. Põhiemotsioonid ja emotsioonide väljendamine. Vajadused, eesmärgid ja motivatsioon. Bioloogiline ja kultuuriline motivatsioon. Saavutusvajadus.</p> <p>8) Isiksus, isiksuseomadused. Isiksuse bioloogilised alused. Vaimsed võimed: üldvõimekus ja erivõimekused. IQ. Individuaalsed erinevused, norm ja hälbivus.</p> <p>9) Sotsiaalne võrdlemine ja identiteet. Sotsiaalne tajut. Esmamulje, eelarvamused, stereotüübid. Rühmaprotsessid: sünergia, vastutuse hajumine, konformsus, rühmamõtlemine.</p> <p>10) Psühholoogi elukutse ja psühholoogia rakendused. Psühholoogiateadmiste rakendamine igapäevaelus.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Kursuse<br/>õpitulemused</b> | <p>Valikkursuse „Psühholoogia” lõpetaja:</p> <p>1) teab psühholoogias kasutatavaid põhilisi uurimismeetodeid ning eristab teaduslikku teadmist tavateadmistest;</p> <p>2) mõistab inimese taju, tähelepanu, mälu, õppimise, mõtlemise, emotsioonide, motivatsiooni, isiksuse, vaimsete võimete ja sotsiaalsete protsesside põhilisi seaduspärasusi ning tunneb neid enda ja teiste käitumises;</p> <p>3) tunneb igapäevaelus kasutusel olevaid psühholoogiaga seotud mõisteid ja kontseptsioone;</p> <p>4) oskab rakendada psühholoogia seaduspärasusi enda õppimise analüüsimisel ja õpioskuste arendamisel;</p> <p>5) mõistab inimeste erinevuste päritolu ja individuaalsust ning väärtustab individuaalseid ja kultuurilisi erinevusi;</p> <p>6) analüüsib põhiliste sotsiaalsete protsesside mõju inimese käitumisele igapäevaelus;</p> <p>7) mõistab ja kirjeldab psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi igapäevaelus.</p> <p>8) oskab suhelda, otsida infot ja omandada uusi teadmisi digitaalsetes õpikeskkondades. Omab IV kooliastme digipädevusi.</p> |

|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Hindamisviis | <p>Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivset minapilti ja adekvaatset enesehinnangut, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamises, pakkudes võimalusi enesehindamiseks.</p> <p>Psühholoogias hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.</p> <p>Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.</p> <p>Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning nende seoseid;</li> <li>2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega ja igapäevaeluga;</li> <li>3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;</li> <li>4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.</li> </ol> <p>Praktiliste ülesannete puhul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonis;</li> <li>2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;</li> <li>3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.</li> </ol> <p>Hindamine soosib noorte huvi psühholoogia kui teaduse vastu, suunama neid iseseivale uurimisele ja enesetäiendamisele.</p> <p>Toetatakse psühholoogia riikliku ainekava üldeesmärkidele ja Pärnu Koidula Gümnaasiumi hindamise korras sätestatule. Hindamine peab andma tagasisidet õpilaste poolt kursuse vältel omandatu kohta.</p> <p>Kursuse (35 ainetundi neist 16 Moodle keskkonnas ja 9 t seminarides) jooksul peab õpilane sooritama kõik</p> |
|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

kohustuslikud ülesanded ja kontrolltööd veebipõhises õppes ja osalema kõikides seminarides. Kui õpilasel ei ole võimalik seminaris osaleda, lepitakse koostöös kursuse juhendajaga kokku alternatiivsed õpitegevused.

Põhirõhk on õpilase kujundaval hindamisel. Hindamine võib olla numbriline (5 palli süsteemis) ja ka suuline kiitus, tunnustus jm tagasiside õppeprotsessile. Oluline on õpilase eneserefleksioon.

Hindamisele kuuluvad tegevused:

1. Iga õpilane peab kursuse vältel lugema lisakirjandust soovitava kirjanduse nimekirjast vm allikatest.

Lisakirjanduse põhjal tuleb:

koostada kursuse vältel õpilast huvitaval teemal vähemalt üks loovtöö või miniuuring (ettekanne, videoklipp, animatsioon vm loovülesanne) või lihtne uurimustöö (test, essee, arutlus, küsitlus, eksperiment, vaatlus jms). Ülesande võib sooritada individuaalselt, paaris- või rühmatööna).

Hindamisele kuulub töö sisu, vormistus ja ka ettekanne.

Kursuse jooksul tuleb sooritada 3 kontrolltööd. Testid tuleb sooritada õpikeskkonnas Moodle. Kontrolltööde teemad:

1. Psühholoogia kui teadus, uurimismeetodid.
2. Närvisüsteemi ja aju põhilised ehituse ja talitluse iseärasused.
3. Tunnetusprotsessid, aistingud. Õppimine, mälu.

Kui kontrolltöö ebaõnnestus või jäi õigeaegselt sooritamata, siis tuleb kontrolltöö uuesti sooritada. Kontrolltööd saab sooritada kaks korda. Arvesse läheb parim sooritus.

Rühmatööde ja arutelude hindamine. Hindamisele kuulub rühmatöö v arutelu sisukus, esitlus, asjakohasus ja ka valminud produkt ( esitlus, videoklipp, mõistekaart, uurimistöö vms). Arutlus või essee loetakse sooritatuks, kui õppija on andnud tagasisidet vähemalt kahe teise õppija arutluse/essee kohta Moodle'i keskkonna foorumis. Rollimängude, diskussioonide jt aktiiv- ja loovtööde hindamine.

Hindamisele kuulub vastavus käsitletavale teemale ja ülesandele, asjalikkus, argumenteeritus, korrektsus, vormistus, eesmärkidest ja reeglitest kinnipidamine, kodune ettevalmistustöö, rühma koostöö, osavõtt rühma tööst. Loov- ja rühmatöödes on põhirõhk õpilaste enesehindamisel.)



|                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                         | Õppija saab oma õpitulemuste kohta õppejõult tagasisidet Moodle foorumite kaudu ja seminaris.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Õppekirjandus</b><br><b>Õppematerjalid</b><br><b>Lisamaterjalid</b><br><b>Lingid</b> | <b>Raamatud:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Uljas, J., &amp; Rumberg, T. (2002). Psühholoogia gümnaasiumile. Koolibri.</li> <li>• Allik, J., jt. (2002). Psühholoogia gümnaasiumile. TÜ Kirjastus.</li> <li>• Bachmann, T., &amp; Maruste, R. (2003). Psühholoogia alused. Ilo.</li> <li>• Kukk, L., &amp; Tamm, L. (1991). Psühholoogia klassikatsed. Eesti Õppekirjanduse Keskus.</li> </ul> <b>Õppematerjalid ja töövihikud:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kullasepp, K., &amp; Saat, H. (2004). Psühholoogia töövihik. Koolibri.</li> <li>• Kullasepp, K., &amp; Saat, H. (2004). Õpetajale psühholoogiast. Õpetajaraamat. Koolibri.</li> </ul> |
| <b>Kursuse väljund</b>                                                                  | <p>Õpilastel on kujunenud arusaam psühholoogiast kui inimese tunnetust ja käitumist uurivast teadusest.</p> <p>Õpilane on omandanud valmiduse mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele.</p> <p>Õpilane oskab rakendada psühholoogiateadmisi igapäevaelus ja sotsiaalses suhtlemises ning rakendab psühholoogiateadmisi enda karjääriplaani koostamisel.</p> <p>Õpilane oskab hoida enda vaimset tervist ja oskab vajadusel vaimse tervise probleemide korral abi leida.</p>                                                                                                                                    |

## Kursus „Enese loomine ja juhtimine“

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Õppekava</b>          | <b>Kooli õppekava</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Valdkond</b>          | Valikõppeained. Sotsiaallained                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Eelduskursused</b>    | Puuduvad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Lõiming</b>           | <p>Sotsiaallained, perekonnaõpetus, psühholoogia.</p> <p>Enesemääratluspädevus on üks üldpädevusi, mida kujundatakse kõigi õppeainete kaudu. Enesejuhtimisega on tihedalt seotud paljud teisedki üldpädevused.</p> <p>Valikaine toetab RÕK taotletud üldpädevuste saavutamist ja ennastjuhtiva õppija kujunemist.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Õppetöö korraldus</b> | <p>35 tundi</p> <p>Eelkohtumine 2 tundi</p> <p>auditoorne töö 20 tundi</p> <p>Iseseisev töö (noorteäpp ja töövihik) 11 tundi</p> <p>Lõpukohtumine 2 tundi</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Kursuse õppesisu</b>  | <p>Käesolev valikkursus baseerub tõenduspõhisele noorteprogrammile OMA ja õppimiseks kasutatakse metoodilist materjali, mille toel saab teadlikult arendada õpilaste enesejuhtimisoskust.</p> <p>Vaikuseminutite noorteprogramm on osa positiivse psühholoogia koolkonna lähenemistest, mis keskendub eelkõige elamist väärt inimesele, inimeste tugevustele, sh voorustele ning nende kasvatamise võimalustele.</p> <p>Valikaine programm on suunatud noores oleva potentsiaali täieliku avanemise toetamisele. Kursuse eesmärk on toetada kogemuslike tegevuste kaudu positiivse muutuse tekkimist noorte tähelepanu ja enesejuhtimise oskustes:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) treenida õpilaste võimet oma tähelepanu tahtlikult juhtida ja keskenduda;</li> <li>2) õpetada toime tulema võimalike pingete, ülekoormuse ja stressirohkete olukordadega, et hoolitseda enda vaimse tervise ja heaolu eest;</li> </ol> |

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | <p>3) kasvatada võimet oma emotsionaalset seisundit teadvustada ja reguleerida ning mitte jääda negatiivsete mõttemustrite ohvriks;</p> <p>4) kujundada heatahtlikku ja tähelepanelikku hoiakut, mis aitab leida loovaid ja kõigi suhtes hoolivaid lahendusi.</p> <p>Vaikuseminutite noorteprogramm OMA on üles ehitatud ühele eelkohtumisele ja kümnele 90 minutilisele kogemuslikule kohtumisele arutelutundides, mille raames käsitletakse koos õpilastega erinevaid teemasid ning õpetatakse neile enesejuhtimise viise. Ühtlasi kuuluvad programmi kümne nädala sisse igapäevased Vaikuseminutite harjutused , Noorteäpp (avaneb vastavalt ajakavale, nädala ja teema kaupa) ja töövihik (hind 15 eurot)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Kursuse õpiväljundid | <p>Kursuse läbinud õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) oskab märgata, kus on tema tähelepanu;</li> <li>2) oskab treenida võimet hoida tähelepanu vajalikul/valitud tegevusel ja tuua mujale liikunud tähelepanu selle juurde tagasi;</li> <li>3) oskab rakendada harjutusi, mille abil parandada kontakti enda kehaga ning vajadusel lõdvestuda</li> <li>4) või soodustada und;</li> <li>5) märkab ja kirjeldab emotsioonide mõju käitumisele;</li> <li>6) on õppinud, milliste tehnikatega saab emotsionaalses olukorras võtta aeg maha ja rahuneda;</li> <li>7) oskab eristada toimivaid ja mittetoimivaid emotsioonidega toimetuleku tehnikaid oma käitumises;</li> <li>8) tunneb tehnikaid, mida kasutada ärevuse või stressi korral;</li> <li>9) teab, et mõtted mõjutavad enesetunnet ja et oma mõtteid saab teadlikult valida;</li> <li>10) mõistab konfliktide edasiviivat mõju suhetele;</li> <li>11) oskab viia teadlikult tähelepanu toetavatele ja kosutavatele aspektidele enda elus;</li> <li>12) mõistab, et tähelepanu fookus ja enda suhtumine mõjutab oluliselt heaolu;</li> <li>13) märkab väikeste heategude mõju teistele ja ka endale;</li> <li>14) mõistab, et tähelepanuga praegusel hetkel toimuva juures olemine on tulemuslikum ja vähem kurnav, võrreldes automaatselt mineviku/tuleviku teemades hüpleva tähelepanuga;</li> </ol> |

|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|              | <p>15) oskab selgitada, kuidas ta saab valida enda käitumist ja kuidas tema enda poolt tehtavad valikud mõjutavad oluliselt ta heaolu.</p> <p>Kasvavad pingetaluvus, eneseregulatsiooni oskus ja võime tulla toime määramatuse ning ebaõnnestumistega.</p> <p>Käitumise juhtimine eeldab ka head toimetulekut enda emotsioonidega ja oskust oma käitumisviisi teadlikult valida. Praktilised harjutused toetavad õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Pädevuste tasandil on kursus seotud kõige seotud enesemääratluspädevusega, mis sisaldab oskust “lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme”. See pädevus on väga oluline, et kaitsta ning edendada õpilaste vaimset ja füüsilist tervist - õpilased peavad ka ise saama enda vaimse tervise hoidmises pädevaks.</p> <p>Tartu Ülikooli mõju uuringud kinnitavad, et programmi ettenähtud ulatuses läbinud õpilastel ilmnes vähem ärevuse ja paanikahoogude sümptomeid.</p> |
| Hindamisviis | Mitteeristav hindamine                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |